

НОДИРБЕК АЛИМБЕКОВ

БИР КАМ ДУНЁ

Шеърлар

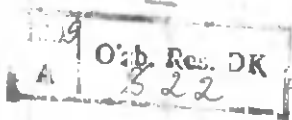
ТОШКЕНТ

Ғафур Ғулом номидаги Адабиёт ва санъат нашриёти

С (Кирг.)
А 50

ЭНЦИКЛОПЕДИЯ

10 27999
- 2

Алимбеков Н.

Бир кам дунё: Шеърлар/Сўз боши: С. Жусуев. — Т.: Ф. Фулом номидаги Адабиёт ва санъат нашр., 1998—168 б.

Нодирбек Алимбековнинг шеърлари халқ термаларига ўта яқин, оҳангдош бўлгани учун ҳам куйлар басталаниб элининг назарига тушган ижодкордир.

С (Кирг.)

4702300200—14

А _____ қатъий буюртма, 1998.

М352(04) — 98

ISBN 5-635-01678-2

© Нодирбек Алимбеков, Фафур Фулом номидаги Адабиёт ва санъат нашриёти, 1998 й. (Тарж).

ШОИРНИНГ ШЕЪРИЯТ БОҒИ

Ардоқли ўзбек китобхонлари!

Қўлингиздаги ушбу шеърий тўплам таниқли қирғиз шоири Нодирбек Алимбеков қаламига мансуб. Шоир асли Манаснинг ватани Таласда туғилган. Тошкентдаги енгил саноат институтини битиргандан кейин, Уш шаҳридаги тўқимачилик ва ипак комбинатларида ишлади. Айни вақтда у Қора болта шаҳридаги «Қирғизгилам» комбинатини бошқариб келаётир. Бозор иқтисодига ўтиш муносабати билан қораболталлик гиламдўзлар билан ўзбекистонлик енгил саноат ходимлари, хусусан сунъий тола бўйича фаолият кўрсатаётган корхоналарнинг алоқалари бирмунча кучайди. Бу ўз навбатида икки халқнинг амалдаги дўстлик ришталарини мустаҳкамламоқда.

Нодирбек Алимбеков учун бадий адабиёт сеvimли соҳа. У ҳаётини шеърсиз, ўлансиз тасаввур қилолмайди. Бўш қолди дегунча қувонч ва дардини қоғозга тўкади. Институтда ўқиб юрган чоғларидаёқ бадий ижод билан изчил шуғулланарди. Ушдаги тўқимачилик комбинатига келгач, ҳаёт мактаби бўлажак шоирни ҳар тарафлама тоблади. Узи севган касби бўйича малака оширди, машқлари янги мазмун кашф этди. Қисқаси, ишчи шоир тиниб-тинчимади. Лавозим эса шеъриятга монелик қилмади. Нодирбекнинг бирин-кетин китоблари нашр этилди. Шоир ўз машқларидан бирида қайд этганидай:

Армоним йўқ — талай-талай иш бажардим,
Армони кўп — сал кечикиб шоир бўлдим.

Иқтидорли шоирнинг «Қизил четни», «Сўнгсиз умр», «Гулнинг умри», «Куйланиб битмас муҳаббат» ва «Бир кам дунё» сингари қатор китоблари ўз ўқувчиларини топди. Нодирбекнинг асарлари айни вақтда бошқа тилларга ҳам ўғирилмоқда. Шу кунга қадар унинг шеърий тўпламлари рус, қозоқ, уйғур, турк ва инглиз тилларида нашр этилди. Утган йили эса Алиқул Усмонов номидаги адабий мукофотнинг лауреати бўлди.

Нодирбек Алимбеков ўзбек китобхонларига ҳам яхши таниш. Унинг «Гулнинг умри» деб номланган тўплами Гафур Гулом номидаги Адабиёт ва санъат нашриётида босилиб чиққан. Шоирнинг бу янги китобидан одатдагидек икки халқнинг қон-қардошлигини улуғловчи машқлари, ёр ва диёр насфи ўрин олган. У ўзбек ва қирғиз элининг абадий дўстлигини қуйидагича таърифлайди:

Кийик мисол сакраб тоғу тошлардан,
Дала-тузни гўзал қилган нур дарё.
Ризқи-рўзнинг омилкори ўзингсан,
Ялакатсан — Норин дарё, Сирдарё.
Мен шеъримни битганим йўқ бекорга,
Келиб қолди, дўстлар, гапнинг хонаси,
Турмуш тарзи бир-бирига омухта,
Икки дарё икки халқнинг онаси.

Мен шоирнинг талабчан ўзбек ўқувчиларига тақдим этилаётган мазкур тўпланини меваги чорбоққа менгзайман. Зотан Нодирбекнинг боғида битган турфа хил шеърлар дилингизга бир қадар илиқлик бағишласа ажаб эмас.

Совранбой ЖУСУЕВ,
Қирғиз республикасининг халқ шоири

ТАСВИР

Чизмоқ бўлсанг она юртим тасвири,
Яйловлари бўлсин сенга зар қатим.
Тоғ гулидан ранг тавлагин, боиси,
Гул бўёғин ўчмаслигин пайқадим.

Унга қўшиб ўт-оловли умрингни
Омухта қил муҳаббату дилингни
Ва йўғиргин уни юрак қонинг-ла,
Сингиб кетсин жўмардлиги элингни.

Байроқ қилиб алп Манаснинг шуҳратин,
Унга қўшгин Тўқтағулнинг сатридан.
Иссиқкўлнинг бешик-бешик тўлқини,
Арслонбобнинг арча, ёвshan атридан.

Киндик қонинг томган тупроқ ҳурмати,
Улкан бурчин ўз зиммангга ортасан.
Шундагина Олатоғнинг келбати
Анча-мунча тасвирини тортасан.

ЯРАТГАНГА ИЛТИЖО

Юртнинг посбон сарвариб
Ургилайин, Олатогим,
Иссиқкўлнинг қўриқчиси,
Зўр таянчим, сара тоғим.

Садқа бўлай бир умр
Бойликка кон даласига,
Кўз тегмасин, илойим,
Бишкекдайн қалъасига.

То тирикман шу юртга
Фидо бўлгай жону таним,
Олатогни, Иссиқкўлни
Ўзинг сақла, яратганим.

ХУДО БЕРСА

Унғайми ўттиз ёшни худо берса,
Йигирма бешни унга улай берса.
Кузакнинг олма бўйли тунларида
Ушбу ёш олтин экан сўрай берса.

Қимматми қирқ деган ёш худо берса,
Қийинми сулув бўлиш чирой берса.
Яйловнинг атир исли ҳавосидай,
Ешлик бу — энг соз экан сўрай келса.

Ҳаётнинг тамал тошин санай берса,
Тақдирим мени қанча синай берса.
Чинниқиб доvon ошган аргумоқдай,
Тотлидир эллик ёшни худо берса.

Элатим борга-йўққа чидай келса,
Кексалар фарзандидан убай¹ кўрса.
Ўлимнинг иложи йўқ, демак, дўстлар,
Умрнинг кўркин очиб улай берса.

Буёғи яшамоққа йил, ой берса,
Бир минг ой — саксон тўрт йил худо берса.
Инсоннинг асиллиги юксакланиб,
Ҳаромнинг туби нураб қулай берса.

---

¹ У б а й — роҳат-фароғат.

СУВ ВА ИМОН

Сувлар оқса майса униб, чим босар,
Кун қиздирса дарё қуриб, қум босар.
Имон эса аҳилликнинг асоси,
Имон кетса юртни қайғу-мунг босар.

Ёмғир ёғса ўзан яшнаб, мол бўлар,
Сув қуриса кўл қовжираб, шўр бўлар.
Имон келса қут-барака кўпайиб,
Имон кетса бечора эл хор бўлар.

Оби ҳаёт она ерга қон демак,
Сув тугаса кунпаякун жон демак.
Одамлардан имон қочса агарда,
Бу аслида қўш оёқли мол демак.

БИР ШАЙТОН...

Ўтган куннинг оққан сувдай бир чайқам,
Келажак кун улашилган минг арқон.
Арқон тугаб, сувлар тинса, ўлим ҳақ,
Ўлмайдиган бир оллоҳдир, бир шайтон.

Чолиб кетди ўтган умр шоштириб,
Келар куним орзу, тилак яхшилик.
Орзуларнинг қанотида ниҳоят,
Ўлғаямиз умидларга бош уриб.

Ўтган куннинг ёзувлари манглайда,
Гоҳи заҳар, бол томизиб танглайга.
Келар кундан пешонамга бахт тилаб,
Пок ниятнинг шукуҳини англай-да.

Оз эмасдир ўтганларнинг армони,
Қуриб битган не инсонлар дармони,
Авлодларга жанг-жадалсиз кун қолиб,
Осойишта, чексиз бўлса ҳар они.

Ўтган куннинг оққан сувдай бир чайқам,
Келгуси кун улашилган минг арқон,
Арқон тугаб, сувлар тинса, ўлим ҳақ,
Ўлмайдиган бир худодир, бир шайтон.

ОҚИБ ТУРГАН СУВ ДУНЁ

Олтин бешик кенг дунё,
Ҳар бандага тенг дунё.
Тукис эмас бу жаҳон,
Аслида бир кам дунё.

Кўзи тўққа бор дунё,
Ичқорага тор дунё.
Гул умрни яшнатиб,
Ениб турган шам дунё.

Бахти борга нур тўккан,
Бойқушларга йўқ дунё.
Шоир зотин аслида,
Шеърдан кўнгли тўқ дунё.

Гоҳо ғариб, гоҳида
Мўл-кўл дунё, бой дунё,
Тирикликка куч бериб,
Порлаб турган ой дунё.

Олишганда чув дунё,
Оқибатсиз қув дунё.
Азрўй-азал саросар,
Оқиб турган сув дунё.

ҚУНГИЛЛАРНИ РАНЖИТМАЙ

Бу дунёда шодлик зарур кулмоққа,
Тинчлик керак ҳаёт гаштин сурмоққа,
Севги даркор бир умрга сўлмаган,
Боғлар лозим мутлақ хазон бўлмаган.

Йўллар керак, тоғлар керак кўк ўлар,
Ҳаво лозим энг беғубор шу нафас.
Умр зарур ҳамда керак сергаклик,
Инсон гўё бу ҳаётда чўпу-хас.

Дўстлар, санаб ўтдим ҳаёт муждасин,
Балки бу ҳол жузъий нуқсоним маним.
Лек уларга юрак зарра ачишмас,
Не қилурман сенсиз қолсам, Ватаним?!

ДУСТЛАРИМ

(Тошкентда бирга ўқиган тенг-тўшларга)

Едиьгиздан чиқмадимми, дўстларим,
Бу шаҳарнинг нону-тузин еганмиз.
Талабалик гаштин суриб, азизлар,
Келгусининг ғам-ташвишин деганмиз.

Студентлик «олтин даврим» деганда,
Тенг-тўшларим ниятига етишди.
Шаҳар кўрган, удабурон парилар
Айримларни лақиллатиб кетишди.

Ўз ишига пишиқ бўлган ошналар
Беҳудага ўтказмади вақтини.
Ҳар ким бўлгай ниятига яраша,
Хизматдан топди кўплар бахтини.

Ўйлаб кўрсам, азизларим, дўстларим,
Элликка ҳам етиб қопти ёшимиз.
Менга ёдгор Сиздан тотли хотира,
Қайда бўлса омон бўлсин бошимиз.

Биздан қолгай одамийлик, яхшилик,
Кажрафторнинг ишлари кўп аломат.
Тенг-тўшларим, қай днёрда юрмайлик.
Бўлингизлар доим соғу-саломат.

НОРИН ДАРЁ, СИРДАРЁ

Кийик мисол сакраб тоғу тошлардан,
Дала-тузни гўзал қилган нур дарё.
Ризқи рўзнинг омилкори ўзингсан,
Ялакатсан — Норин дарё, Сир дарё.

Ужар Норин Сирдарёга айланар
Шаҳанд билан Ахсикентнинг сўнгида.
Водий узра олтин белбоғ гўёки,
Шарбат битар қирларида — дўнгида.

Обу-ҳаёт тирикликнинг асоси,
Қўш дарёнинг суви ҳар дам бор бўлсин.
Меҳри улкан қирғизимга ўзбекнинг
Омон бўлсин, пирлар мададкор бўлсин.

Мен ўланни битганим йўқ бекорга,
Келиб қолди, дўстлар, гапнинг хонаси.
Турмуш тарзи бир-бирига омухта,
Икки дарё икки халқнинг онаси.

ТОШКЕНТИМ

Ўқиб, билим олгани
Тошкент сари отландим.
Ишим келиб ўнгидан,
Шодландим, қанотландим.

Марказий Осиёнинг
Зўр таянчи — бош шаҳрим.
Қўйнингда топдим камол,
Омон бўлгин, Шош шаҳрим.

Дош қозонда ош тайёр,
Нон юртисан азали.
Ихлос билан ўқийман
Мир Алишер ғазалин.

Чорак аср, ажабо,
Тошкент сари чопаман.
Устозларни кўрганда,
Дилдан таскин топаман.

ЧИРОҚ БЎЛИБ...

(Шарифахонга)

Учмаган умидларга чироқ бўлиб,
Уксиған тилакларга иноқ бўлиб
Кетмайди кўз ўнгимдан тотли дамлар,
Дуч келмасин ҳеч кимга фироқ бўлиб.

Кўксимда парпираган ёғду бўлиб,
Тоғнинг акс-садосидек «ё ҳув» бўлиб
Иложим йўқ нетайки олисдасан,
Қўлга тушмас жайрон бўлиб, оҳу бўлиб,

Суманим, дийдорингга тўймас бўлдим,
Утда ёнмас, оловда қўймас бўлдим.
Тақдир экан, айро тушди йўлимиз,
Суратингни қўлимдан қўймас бўлдим.

Уш

Мевагини узиб эмас кураб ейман,
Шарбати зам-зам суви, жаннат дейман.
Дастурхон тўлиб-тошган ажаб, сархил,
Йил бўйи тотсам ҳамки, тугатмайман.

Тоғларинг тиллага бой, симобга бой,
Пахтага, пиллага бой, кимхобга бой,
Оқбура белинг узра кумуш камар
Рости гап бундай шаҳар йўқ ҳойнаҳой.

Бу юртнинг зўр бойлиги одамлари
Уларнинг қутлуғ иши, қадамлари.
Диёрнинг шон-шуҳратин кўтаргувчи
Меҳнатда чарчоқ билмас баданлари.

Водийда бу жой олтин зирак дейман
Ўзбек-қирғиз таянч-у тирик дейман,
Бор-роғларинг беҳиштнинг ўзгинаси,
Уш шаҳри уриб турган юрак дейман.

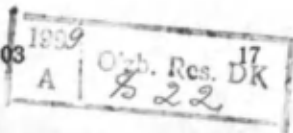
ЖАЛОЛОБОД

Фарғона водийсига олтин жиға.
Бу ерда тўкинликнинг кони бордай.
Аюбобо юртининг зурёдларин
Юраклари покиза оппоқ қордай.

Бу кентнинг бунёдкори — чароғбони —
Онажоним табиат зукко, уста.
Тоғ кўксига тахти равон, атрофида
Охири — адоғи йўқ хандонписта.

Остида Кўгарт дарё кўзи-у қошдай,
Қорадарё наҳрига бориб етар.
Наздимда, гулгун шаҳар Жалолобод
Бағри кенг волидага ўхшаб кетар.

2-1003

ЭР ЙИГИТГА

Кўнгил ҳуши ҳаволанса,
Қалбинг ишқдан наволанса,
Бойлигингдан ўзга ёнса,
Ҳовлиқмагин, эр йигит.

Тўфон турса, ер юрса,
Чақиб, чақиб, сел юрса,
Бир муҳтож қараб турса,
Белни боғла, эр йигит.

Доно бўлсанг, фикр қил,
Олим эрсанг, зикр қил,
Деҳқон бўлсанг, ишлай бил,
Адашмагин, эр йигит.

Она юртни номусга
Қолдирмагин, эр йигит.
Керак бўлса, бошингни
Ватан учун бер, йигит.

РАФИҚАМГА

Кунлар ўтар бир-бирини қувалаб,
Чорак аср куйиб-пишиб, ёнасан.
Минг бор шукр, тақдиримдан розиман,
Менга маҳбуб, қизларимга опасан.

Имкон қадар яхшиларга ёндошдик,
Фисқи-фужур, ғийбат сўзни йўлатмай.
Вақт югурик, ой ва йиллар бетизгин,
Сочимизга қиров кўнди сўратмай.

Озга кўниб, бозор қилиб борига,
Сабримизга, ишқимизга юкундик.
Кечиримли, холис бўлдик ҳамиша,
Ўрни келса, узр сўраб ўтиндик.

Келин олиб, қиз узатдик, азизим,
Яна қанча довлардан ошамиз.
Аттанг дунё! Олис эмас қарилик,
Била туриб биз қаёққа шошамиз.

ШУКРОНА

Яратганим яна берса бахт-толе,
Олармидим насибамни оқламай.
Менинг бахтим — гўзал ёрим, фарзандим,
Қутлуғ уйим — бошим узра оқ сарой.

Текин бўлса кунлик нону-насибам,
Бепул ишлаб, яшаганим маъқулми?
Кунда уч бор тайин озиқ-овқатим,
Бунга кўнмай, яна деган оқилми?

Инсондаги ақл-ҳушу фаросат,
Тангримиздан марҳамат деб билгайман.
Ҳайвон эмас, одам бўлиб туғилиб
Юрганимга шукроналар қилгайман.

ОТ СОЛИШМАЙ..

Норасо сўқмоқларни айро қўйиб,
Олисни, равон йўлни излаб кўрсак,
Буғуни¹, сарбағишдан² устун қўймай;
Бир ота фарзандидай сизлаб кўрсак.

Орага йўқ нарсадан девор уриб,
Яшасанг, Иссиқкўлга кел дейлик-чи.
Қирғизнинг уруғини суриштирмай,
Булар ҳам кўп қатори эл дейлик-чи.

Хусусан қалам аҳли, азиз дўстлар!
Манасни Толаслик деб айриб бўлмас.
Беҳудага лоф урманг минбарларда,
Чунки этни тирноқдан қайриб бўлмас.

Оти ҳам бир, зоти ҳам бир ўшликни,
Шимолликлар, беҳудага бўлмайлик.
Олатоғни олтовга тақсим қилмай,
Қўшнилардек иноқ яшаб кўрайлик.

Эл ишончин ардоқлайлик, ҳокимлар,
Тарафкашлик ботқоғига чўкмангиз.
Сохта обрўй, мансаб — амал талашиб,
Қирғизларнинг номус-орин тўкмангиз.

От солишмай қурултойда, йиғинда,
Энг аввало ақлимизни пешлайлик.
Бўзага, шаробларга қўймай ружу,
Белни боғлаб, деҳқонлардек ишлайлик.

---

¹ Б у ғ у — қирғиз уруғлари.

² С а р б а ғ и ш — қирғиз уруғлари.

УХШАЙДИ

Кўзларинг сим-сиёҳи қора тунга ўхшайди,
Табассуминг, кулганинг гўё гулга ўхшайди.
Қора тун қароғидан излагайман, дилбарим,
Шуъласи Асқар тоғдан теккан кунга ўхшайди.

Юришинг ҳам аслида машқларимга жойланар,
Бирор кун учратмасам, ҳатто йилга айланар.
Чигиллашиб хаёлим, ўзлимни унутиб,
Кокилларинг йўлимда бир тушовга айланар.

Ахир кимдан яширай, бир ўзингга хуморман,
Ёмон кўздан асровчи кўксинг узра хуморман,
Қафасдаги лочиндек ҳаприқади юрагим,
Жазманларинг сафида якка-ёлғиз мен борман.

Рашк балоси мисоли азозилга ўхшайди,
Истиғнолар олдида жоним филга ўхшайди.
Эй санам орзуларим туш бўлиб қолмасайди,
Бахт сўзининг залвори тошдек зилга ўхшайди.

ЭРКА БУЛСАМ...

Эрка бўлсам, онам ортиқ суйгандир,
Шўхлик қилсам, отам сўкмай юргандир.
Лоқайд бўлсам, ҳар қадамда қамчи еб,
Ота-онам номус қилиб тургандир.

Бойқуш бўлсам, бошга тушган армондир,
Ботир бўлсам, орияту, эрк бордир.
Теккан бўлса бирор нафим Сизларга,
Энг муҳими, менга олқиш қолгандир.

Одам бўлмоқ бу инсоний фарзимдир,
Қилган ишим — сийратимдир, тарзимдир.
Элатимнинг бир корига асқотиш —
Бўйнимдаги энг муқаддас қарзимдир.

ОРИЯТ

Ўғил дейсан, қиз боладан яхшими?
Қиз буюммас қирқ йилқига сотгудай.
Қалинига соғин сигир, қўй олиб,
Қаймоқ билан мойга ботиб ётгудай.

Ширин-шакар қизларим кўп, ёронлар,
Буёғидан бадавлатман, бардам мен.
Қиздан яқин меҳрибон йўқ отага,
Бахтиёрман кеча-кундуз, ҳар дам мен.

АЖРАШМОҚЛИК

Ажрашмоқлик одатмиди, салтимиди?¹
Оғир касал ё юқумли дардими?
Уз ҳолича кун ўтказган одамга —
Аёлгами, эркакками шартмиди?

Ажрашмоқлик оппа-осон бизларда,
Нуқта қўйиб тўйда тотган тузларга.
«Тирик етим» тамғасини босгаймиз
Гуноҳи йўқ қанча-ўғил қизларга.

Айб кимда, куёвдами, ёрида?
Қизиқмаймиз, тушмагаймиз корига.
Маъно педир бу дунёда яшашдан,
Дов қўнмасин элнинг номус-орига.

---

¹ С а л т — русум.

АҲИЛЛИК

Мянг шукрки, эр-хотин
Апоқ-чапоқ аҳилмиз.
Некин топсак — ўртада,
Мен, сени йўқ дахлсиз.

Уст-бошимни ҳозирлаб,
Кам-кўстимни тузатар.
Оқ йўл тилаб фарзандлар,
Кулиб-яшаб кузатар.

Қайтган чоғим сафардан,
Уйда шодлик, таятана.
Дастурхон атрофида
Ҳамжиҳатмиз биз яна.

Уйда бўлса тотувлик,
Бахт дегани шу балким.
Мен кўпларнинг бириман,
Шодмон бўл, она халқим.

ҚИШЛОҒИМ

Она қишлоқ — овулим
Олис эмас Толасдан.
Руҳан мадад оламан
Буюк бобом Манасдан.

Онажоним хоки ҳам
Шу тупроққа қоришган.
Фотиҳаси туфайли,
Келажагим ёришган.

Қайда бўлмай, ҳамиша,
Талпинаман шу ёққа.
Арчазор орасига
Турна кўзли булоққа.

КЎПЧИЛИК

Тома-тома кўл бўлади, бу бор гап,
Эл билади шонр билан бахшини.
«Халқ дарёдир, халқ уммондир, халқ денгиз»,
Ўз бағрида сақлар ёмон, яхшини.

Бирлик кетса, туганмаган шўри бор,
Яқдил бўлса, ўта равон йўли бор.
Бир кам дунё, тенг эмасдир беш панжа,
Не иложи, бори билан йўғри бор.

Полвони кўп, зуккоси кўп, марди кўп,
Оғриғи бор, азоби бор, дарди кўп.
Баъзи бири бургут ясар чумчуқдан,
Палиди бор, ғубори бор, гарди кўп.

Элу халққа жоним қурбон, садаға,
Бири бобо, бири момо, оғадир.
Қуримасин оққан дарё — кўпчилик,
Аҳил бўлсак, кетмас давлат ёғадир.

ЯЙЛОВДА

Бир тўп булут келди-ю
Ёмғир ёғди шовуллаб.
Уфқ орти лоларанг,
Чўққи ёнар ловуллаб.

Қимиз тўла аёқни¹
Ичдим имкон борича.
Жала тиниб, офтоб
Кўкдан очди дарича.

Танам қизиб, бол қимиз
Сархуш этди ҳарҳолда.
Улоқчи йнгитлардай
Тўп булутлар тарқалди.

Сусамир яйловида
Завқли ўтар ҳар чоғим.
Қушдек енгил бўламан,
Қолмай зарра чарчоғим.

---

¹ Еғоч коса.

ЯХШИ ДАМЛАР

Ўқиш битгач, кўп ўтмай,
Ишга кираб кетганмиз.
Юз сўм маош теккан кун,
Қувониб харж этганмиз.

Уст-бошни-ку танламай,
Юмуш сари чопардик.
Фурсатни бўш ўтказмай,
Меҳнат завқин тотардик.

Бизлар ружу қўймадик
Ичкиликка, винога.
Бир айбимиз — шошганмиз
Учрашувга — кинога.

Учқун чатнаб пошнадан,
Хизматга тонгдан чопдик.
Яратганга минг шукр,
Обрў-эътибор топдик.

УЯ ТАШВИШИ

Еғоя керак, темир керак, тош керак,
Маблағ зарур, фаросату, бош керак.
Белни боғлаб лойга тушган пайтингда,
Оқибатли дўстлар-у, қурдош керак.

Минг бир ташвиш — озиқ-овқат, нон керак,
Қассобга ёр, эчкига-чи жон керак.
Қурган ҳужранг улкан Ватан тимсоли,
Сенга қувват, устага имон керак.

Уйинг битгач, демакким рўзгор керак,
Ош тортасан, номус керак, ор керак.
Бешик узра қувнаб алла айтгувчи
Садоқатли, меҳрибон дилдор керак.

ГУВОҲ

Ўртамизда шарқираган сой гувоҳ,
Авжи тўлган ўн беш кунлик ой гувоҳ.
Ўнғай эмас севганини олиб қочиш,
Бўйдоқ учун ёр сўз берган жой гувоҳ.

Тўриқ бедов елиб ўтган шамол гувоҳ,
Дугонаси — уч-тўрт соҳибжамол гувоҳ.
Айтинг ахир иложи йўқ бечорага,
Қадди-бастли, қошлари ҳилол гувоҳ.

Тўйга келган ҳамқишлоқлар, овул гувоҳ,
Сафдошларим, қариндошлар доим гувоҳ.
Иккимизга сидқидилдан бахт тилаган
Қиблагоҳим — отам билан ойим гувоҳ.

МЕҲМОНДУСТ ОҒАЙНИМГА

Айтмасам ҳам феъли тўқ тоғликларим,
Тортишиб сен бошингни оғритмагин.
Ойликка кун ўтказган шаҳарликнинг
Сўзига қулоқ солгин, ҳовлиқмагин.

Элдан ўтган боймисан, очиқ сўйла,
Эсанкираб юрмасдан пухта ўйла.
Меҳнатинг топганингдан беш ҳисса оз,
Қўпчиликнинг мулкига ҳирсинг қўйма.

Айримлар умоч, чойга меҳмон кутар,
Кўнгли очилдастурхон, бағрин тутар.
Хушомад-чун қўй сўйиб ўтирмасдан,
Меҳмон учун ҳаттоки оғу ютар.

Хазинанг омонатдир қўлингдаги,
Ниятингдан ошгани — бўлингани.
Аслида яшай берар сенсиз, менсиз
Яхши урф, меҳмондўстлик элимдаги.

ТУҚТАҒУЛНИ ХОТИРЛАР

Шум ажал қувиб етмаса,
Орадан Тўқам¹ кетмаса,
Кўрарди савоб ишларни,
Арзир дилдан... Эҳ, деса.

Шеърлари оби раҳматдай,
Равондир Узун Ақматдай².
Кетмонтепа овули
Ёқут кўз забаржатдай.

Кўрса куйин саралар,
Малҳам топган яралар.
Тўқтағул ГЭСин кўрганда
Қўшинғи нурдек таралар.

Ақси томон келарди,
Андижон, Ушни кўрарди.
Олтин қўлли деҳқонга
Юракдан куйлаб берарди.

Булсин омон-омона,
Наълат келсин ёмона.
Кўз тегмасин, илоҳим,
«Доруламон замона».

---

¹ Тўқам — Тўқтағул.

² Узун Ақмат — дарёнинг номи.

ТУНГОНЛАР

Сариқ Ўзанининг марказидан жой олган,
Тунгонларнинг донғи кетган қилшоғи.
Тилдан тушмас серқалампир шўрваси,
Газзак учун жусай¹ қўшган пишлоғи.

Чўй воҳасин ери семиз, сув сероб,
Овул тонги меҳнат билан ёришар.
Ҳовлисига беда экиб қирғизлар,
Тунгонлардан мева сотиб олишар.

Она тупроқ гавҳарини аямас,
Кимки уни ардоқласа, сизласа,
Қирғиз эса отдан тушиб қоларми,
Тунгонлардай меҳнат қилса, ишласа.

Иш бобида ҳеч тенглашиб бўлмайди,
Дехқончилик тунгонидан ортмайди.
Қозони мой, чўмичи мой ҳамниша,
Бой-бадавлат қийинчилик тортмайди.

Шу боисдан қондош тунгон қавмида
Гадойи йўқ, кампири тўқ, чоли тўқ.
Ҳа, улардан подачи ҳам чиқмаган,
Энг муҳими, қўйлари тўқ, моли тўқ.

Тунгонлар кетмон чопиб, тер тўкиб,
Ризқин излаб она ерга ёлишар.
Танбалликка кўниб қолган қирғизлар
Тоққа қараб уйқусираб ётишар.

---

¹ Жусай — хўкат.

ОТБОШИ

Бу йил ёзда мақсадимга эришдим,
Меҳмон бўлиб, дам олдим Отбошида.
Тўй-тўркин авжидайкан, кунда улоқ,
Таклифнома қўлимда — хат бошида.

Бир ёни қарағайзор қални тўқай,
Сой бўйига тикилган оппоқ ўтов.
Дўстларим еру-кўкка ишонишмас,
Миниб тур деб бердилар жийрон бедов.

Қўй-қўзнини кичиклик қилади деб,
Той сўйиб, қазн билан сийладилар.
Қўбизда оҳанграбо куйлар чертиб,
Улаи айтиб, ёшлари бийладилар¹.

Феълнингдан айланайин, қирғизим-эй,
Морга ҳам қуллуқ қилар оқлиқ сочиб.
Боболарнинг удумин унутмасдан,
Келганини кутиб олар бағрин очиб.

---

¹ Бийлади — ўйинга тушди.

ЯХУДИЙЛАР ҲАҚИДА

«...Бизга ўхшаш одам экан улар ҳам,
Қўл-оёғи, кўзи, қоши, боши бор».
Ана шундай ажабтовур латифа,
Янглишмасам, жуҳудларга дахлдор.

Ақли расо, аҳил-иноқ ва зийрак,
Энг муҳими, бир-бирини қўллайди...
Узгалардан ҳеч ками йўқ қайтага,
Билмаганга рағбат қилиб, йўллайди.

Даромадга ярашиқдир буромад,
Элпикидай меҳнат ҳақи, ойлиги.
Тежогли иш — бежоглю устивор,
Шунинг учун ошиб борар бойлиги.

Бошқалардан неси билан фарқ қилар?
Еки найранг бобида илрормикин?
Тополмадим, дўстлар, бошқа қиёсни,
Биз билмаган йўл-йўриғи бормикин?

ҚИЗЛАРГА НАСИҲАТИМ

Сумбул соч, қайрилма қош, сипгилларим.
Сизлар учун қуйидаги шеърви хатим.
Ҳаёт йўли мураккаб ўнқир-чўнқир,
Бир онангиз қатори маслаҳатим:

— Беҳудага чақиб олиб чаёндайин,
Юрмангиз эрнигизнинг таёғин еб.
Чинакам уй бекаси бўлсангизлар,
Бошига кўтаргуси аёлим деб.

«Инсоф сари барака» дер момолар,
Сарсон қилманг, йўқ нарсани излатиб.
Чолу кампир куёвнигиз отаси,
Қўймагизлар юракларин музлатиб.

Келин бўлиб тушсангиз кенг Толасга,
Иссиққўлни, ё бўлмаса Уш тарафга.
Шувут қилмай онангизнинг юзини,
Номларини буркангиз шон-шарафга.

ТИЛ БОБИДА

Туғилиб тоғда, далада,
Уқидик қишлоқ, қалъада¹,
Рус тилида сўзлашмоққа
Иштигандик янада.

Уқишга бериб дилимни,
Русча олдим илмни.
Эринмасдан ўргандик
Иккинчи она тилимни.

Русча сўзлаб ишда ҳам,
Гапирдим ҳатто тўшда ҳам.
Куйлагаиман қўшиғин
Саратонда, қишда ҳам.

Покизадир имоним,
Тилларга қурбон жоним.
Урганардим кўп тилни
Агар бўлса имконим.

Дўстим, пухта ўйлайлик,
Етти ўлчаб сўйлайлик.
Узга миллат тилини
Угайлатиб қўймайлик.

---

¹ Қ а л ъ а — шаҳар.

ТАВАККАЛ

Ишчанга мезон таваккал,
Ғам-ташвиши йўқ экан.
Эриниб туриб отса ҳам,
Бутоққа теккан ўқ экан.

Ботирнинг иши таваккал,
Қўрқоқда юрак йўқ экан.
Кўзин юмиб отса ҳам,
Кўкракка теккан ўқ экан.

Олтин бош омон бўлса:
Ишинг олчи, ўнг экан.
Тоғ айланиб юргунча,
Довон ошган жўн экан.

Уйчи етиб ўйинга,
Битиргунча юмушин,
Таваккалчи «гарткам» деб
Санар олтин, кумушин.

ОДАМ ЕШИ

Агар инсон зотининг
Олтиш бўлса мўлжали,
Олтидан ҳам ўн бора.
Ардоқланг ушбу ўлжани.

Агар инсон зотининг
Етмиш бўлса мўлжали,
Яхшилик билан ўтказсак
Тагри берган ўлжани.

Тўқсон тоғдан ошмоқдир,
Тўқсоннинг қалтис йўллари.
Қўлингдан келса, одамзот,
Хор бўлмай ўтсанг бўлгани.

Юз ёш буюк қўрғонми?
Шу ёшга чиққан тўйганми?
Шунинг-чун оллоҳ ортини
Армонли қилиб қўйганми?..

ИСТАГИМ

Бағридан булоқ оқиб нияб турса,
Қўйни-қўнжи бойликка уюб турса.
Тоғ демай она десам арзир асли,
Муборақ фарзандларин суюб турса.

Дарёлар соҳилларин тепиб турса,
Дарахтлар кўк тоқини ўлиб турса.
Қўш соҳил бўйларига ўтов тикиб,
Одамлар ризқ-рўзини сепиб турса.

Оймомо кўл бағрида ухлаб ётса,
Ошиқ эса мошиғини искаб ётса.
Юлдузларга кўзин қисиб қўрли ўчоқ,
Сарин сабо гард қўндирмай пуфлаб ётса.

Ғаним оғу солмаса ошимизга,
Бахт қуши мудом қўнса бошимизга.
Иззату эътиқодни йўқотмасак,
Исоф берса кексаю-ёшимизга.

Тириклик ўчмайдиган чироқ бўлса,
Қўни-қўшни адоватдан йироқ бўлса,
Қисқа умр узайиб кетармиди
Одамларнинг бағри кенг, иноқ бўлса.

НЕ ГҮЗАЛ

4

Сув буйлаб чиққан тол гўзал,
Ғуборена отган тонг гўзал.
Сулувлик излаб тўймаган
Ошуфта қалб, онг гўзал.

Тскис ўсган тол гўзал,
Шишадек тиниқ тонг гўзал.
Тўй-тўркинга сабабкор
Қиздайин қирмиз жон гўзал.

Қуёш сулув, кун гўзал,
Тонг билан сирдош гул гўзал.
Кўзга қувват, нур берган
Табиат асли минг гўзал.

Оқ шуълали ой гўзал,
Тонгга туташ жой гўзал.
Киндик қон томган ердан,
Айтнинг, яна қай гўзал?

УЛАЙ БЕРСА

Осудалик юлдузи ёна берса,
Эл ҳаётнинг гаштига қона берса.
Қирқ бора чиғириқдан омон чиқиб,
Қирғизим ўз ҳолича қолаберса.

Зуғумни, ёмонликни кўз кўрмаса,
Фалокат, ўлим деган ҳеч келмаса.
Орадан ўнлаб аср ўтса ҳамки,
Диёнат тўфонларга йўл бермаса.

Ота-она фарзандидан убай кўрса,
Инсофли эр йиғитга худо берса.
Ор-номус ҳар бир жонга мезон бўлиб,
Одамлар донғил йўлин улай берса.

ОҚИН ДЕГАН КИМ ҶЗИ

Тинчлик нима? — Эл-улуснинг ўлжаси,
Жимжитлик не? — Оқинларнинг йўлдоши,
Орзу қилар чексиз, сокин дамларини,
Камлик қилгай еру осмон ўртаси.

Олам билан гурунглашар бир ўзи,
Ҳар на бўлса илғагай тийрак кўзи.
Шарпаси йўқ кўлдан излар тўлқинини,
Йўлинг бўлгур шоир деган ким ўзи?..

ҚЎБИЗЧИ С. ТУХТАОХУНОВАГА

Шоир деб ёзмаса ҳам не ажаб манглайингга,
Аслида шоирасан куй тўла таглайингда.
Қўбизинг йўрға бедов, панд бермас аро йўлда,
Мақоми мағзин чақиб, фикр қил, англагин-да.

Сенга ўхшаб юртимнинг ўнлаб виқори бўлса,
Тангритов чўққисидек юксак — юқори бўлса.
Созингни сайрата бер, дилларни яйрата бер.
Бу чаманнинг сен каби гулгун баҳори бўлса.

Элнинг олқиш, дуосини олавергин, сингилжон,
Юртим булбули бўлиб, қолавергин сингилжон,
Тилагим шу қўлларинг дард кўрмасин дунёда,
Қўбизингни янгираб чалавергин, сингилжон.

КУЛ БУЙИДА

Қора сочи нозик белга чўлғаниб,
Бир паризод кўлда сузар тўлғаниб,
Сийпалайман аста тақир бошимни,
Вақт югурик, наҳот қолдим мен қариб?

Яна бири қум узра ойдай шу балқиб ётар,
Дум тушиб, китоб ўқиб, балиқдай қалқиб ётар,
Бир йигит ўхтин-ўхтин қараб қўйиб,
Товонида қумларни ўзига чалпиб ётар.

Сувда сузса, сулувлар тўлқин ёриб,
Ҳавас қилар ҳаттоки дельфин балиқ.
Ургилайин ёшлигим, тўлган ойим,
Умримнинг шамчироғи сенсан аниқ.

АСИЛЛАР

Хоннинг тожин киймаган,
Хондан ортиқ бийлаган¹
Улуғ момо Хоникей,
Қурбонжон ўтган дунёдан.

Қоғозга хат чиймаган,
Бурро-бурро сўйлаган,
Моҳир синчи аталиб,
Қолиғул ўтган дунёдан.

Бошдан мардлик кетмаган,
Чақмоқдайин чатнаган.
Ботир Шобдон ўтса ҳам,
Чўлпони асло ўчмаган.

Дам емаган сўлтадан²,
Ўт чиқармай ўртадан.
Ҳатто Байтик ботар ҳам
От минмаган жўрттадан.

Оқил десанг, оқилмон,
Асил десанг, асил жон.
Садир оға турганда,
Бас келибди қай инсон.

---

¹ Бийлаган — бошқарган.

² Сўлта — уруғнинг номи.

Таласда эр кўп экан,
Бирин айтсак эл экан.
Ёлғиз отли Тўлибой
Хўп донишманд бек экан.

Ботирлар юртни бийлаган,
Донолар элни сийлаган,
Сўзи бору, ўзи йўқ
Асиллар ўтди дунёдан.

Яхши ейди ошини,
Ёмон эса бошини.
...Аждаҳодай ғажжишиб,
Улоқтирар лошини.

САВОЛ-ЖАВОБ

Бу дунё ростми, ёлғонми?
Пушаймон тўла армонми?
Қадри юксак беҳиштга
Ким кўрибди боргани?..

Буёри айтсам сенгами,
Барчасин меҳнат енгади.
Жаннат борга ўхшайди,
Кетганлар қайтиб келмади.

АЗИЗИМ

Кўз қароғим бойланиб,
Қон билан қўша айланиб,
Ешлигимга ҳамоҳанг
Чиқдинг ойдаи шайланиб.

Капалакдай айланиб,
Кўнгилга ипсиз бойланиб.
Дилдаги олов сенмидинг,
Қолибсан шамдек жойланиб.

Бир ўзингга бойланиб,
Кетолмай қолдим айланиб.
Кулганинг дори мен учун,
Қуёшдай чиқдинг тонг ёриб.

ОЛТИНДАН ҚИММАТ

Булбулга ўхшаб чўлдираб,
Булоқлар оқар жилғадан.
Қутлуғ юртим Олатоғ
Жаннатга яқин, бир қадам.

Кўкдан олиб нур, қувват,
Емғирдан қоя ярқирар.
Дов-дарахтлар гуркираб,
Пастда дарё ҳайқирар.

Салом берар офтобга
Қизғалдоқлар пешқадам.
Соҳил сўлим арчазор,
Беҳиштгача беш қадам.

Болалик ўтган қир, дара,
Бобомдан ёдгор ҳар зарра.
Зурёдларга меросдир,
Олтиндан қиммат минг карра.

ОЙГА МЕНГЗАМА

Олтин деб айтар таңгани,
Олтиним дема сен асло.
Олтиндан қиммат дуойинг,
Олтиндан ишқим мустасно.

Кумуш деб айтар таңгани,
Кумушим дема сен асло.
Кумушдан каммас кулишинг,
Кумушдан севгим мустасно.

Отинни ойга менгзама,
Олтин, кумуш тийиндир.
Очигин айтсам, аслида,
Оддий бўлиш қийиндир.

ЎЗИНГ

Хўпладимми оғу тўла қошиқни,
Ажаб, нега шу заҳарга ошиқдим.
Хумо қушдай мени йўлдан оздириб,
Сарсон қилдинг, она йўлда шошиқдинг.

Сездим чоғи болга тўла қошиқни,
Бол таъмидан нафланмоққа ошиқдим.
Неки десанг, барчасига розиман,
Шўх анҳорнинг тўлқинидай тошиқдим.

Ахир нега билиб туриб шошилдим,
Қўлим етмас юксак дорга осилдим.
Ростин айтсам, бу оғриқни, бу дардни
Муҳаббатнинг йўриғига хос билдим.

Асалмикин, заҳармикин тотганим,
Ҳеч сир эмас оғир дардга ботганим,
Ёлғиз ўзинг менинг ҳамдам-ҳабибим,
Бу касални тузатувчи табибим.

СУРАТИНГ

Сутга чайиб олгандай,
Ним куласан сузилиб.
Суратингга қарасам,
Юрагим кетар эзилиб.

Ким билади кўзимга
Жамолинг ортиқ сезилиб.
Оромимши йўқотдим
Ич-ичимдан эзилиб.

Қўш яноғинг ўймоқдай,
Лабларинг олов сезилиб,
Боққан саринг, азизим,
Оҳ дегайман эзилиб.

Олисдан яқин сезилар
Суратда туриб жилмайсанг,
Ҳар кун юз бор қарайман
Ошиғингман, билмайсан.

АТТАНГ, БИЗНИНГ БОЛАЛИК

Не куйларни кўрмадик, ҳайриятки,
Замона бажо этди тилагимни.
У кезде нонни биров босиб ўтса,
Депсагандай бўларди юрагимни.

Гоҳида ҳафта бўйи қолиб очга,
Йўқчилик бирдай келган кекса-ёшга.
Фақатгина нонни эслаб ухлар эдик,
Тушимизга кирмасди ундан бошқа.

Тўқоч деса эгиларди отам боши,
Чимирилиб кетарди қовоқ — қоши.
Нимагадир шўр эди ўшал нонлар
Ё омухта бўлганми онам ёши.

Ҳадемай баҳор келар дала-тўшга,
Ниятларим кетмагай бекор-бўшга.
Зоғора, кўмочларни сувга чилаб,
Ҳоли қудрат етардик кўклам — қўшга.

ТОҒ ОҚШОМИ

Қуёш ўтаб хизмати,
Кўкда юлдуз яшнади.
Ёриб оқшом бағрини
Кўппак ҳура бошлади.

Булутларга ястаниб,
Тўши тўшга уланиб,
Юксак тоғлар ухлашар
Бир-бирига йўланиб¹.

Адир-қирлар нортуя
Улкан қоплар юкланган.
Ой чўққидан мўралар
Бир оз чети букланган.

Нур ҳўплар арча, қарағай.
Нур эмар кекса-ёшгача.
Гул ифорин аямас,
Тоғда оқшом бошқача.

---

¹ Йўланиб — суяниб.

АСЛИДА

Она ер бағрингда ниҳолман,
Қуритиб кессанг ҳам майлига.
Қошиқдан мен униб-ўсгаиман,
Эзгилаб боссанг ҳам майлига.

Мен сендан ясалган шамширман,
Темирни тенг бўлиб ташларман.
Текислаб ўркачли чўққини,
Водийда тоғ қура бошларман.

Сен учун ясалган сеторман,
Ё куйла, ё синдир, хоҳишинг.
Қўйпинтдан отилган булоқман.
Ё лойлат, ё сўндир, хоҳишинг.

Аслида қарз учун яралдим,
Биласан, келмайман қайтадан.
Илтимос, оқибат кўрсатмай
Сен мендан фойдалан, фойдалан.

ОГИР ЮК

Сўқир бўлиб қолса ҳамки, сени кўриб,
Соқов бўлиб қолса ҳамки, сени уқар.
Сен бўлмасанг, бу жаҳон мотамсаро,
Сен қайтсанг, волиданг қайта туғар...

Оталарга хос эрур валломатлик,
Улчаб бўлмас уларнинг меҳр кучин.
«Буни тинч қўй, мен ол» дейди отанг,
Ажалга ҳам пешвоз чиқар сенинг учун.

Яралганмиз унинг жигар-бағридан,
Куйлаш мушкул саховату-тарзини.
Аmmo қандай узишаркан фарзандлар
Ота-она олдидаги қарзини.

ЎЗГА ДУНЁ КЕРАКМАС

Кўзингда ёниб турган ўт,
Оловланиб юрган ўт.
Ором бермай тунлари
Ўй-хаёлим бурган ўт.

Юзингда ёниб турган ўт,
Юрагимдан урган ўт.
Дилни ков-ков қилган ўт,
Алғов-далғов қилган ўт.

Жамолингдай ёнган ўт,
Гоҳо алдаб-тонган ўт.
Яшнатиб дил чорборин,
Симобдайин томган ўт.

Умринг ўзи — куйган ўт,
Кўнгилга яқин суйган ўт.
Ишқсиз юрак юракмас,
Ўзга дунё керакмас.

ИҶУҚ ДЕМА

Қарлик умрининг безаги,
Қарида ақлнинг ўзаги.
Номусин шаробга бўқтирган
Уғлондан қиблагоҳ безорми,
Ўзини гуноҳкор сезарми?

Муҳаббат ром қилиб ўзига,
Қарамас ситамнинг кўзига.
Икки ёш бош қўшса қувониб,
Инониб вийбатчи сўзига —
Биз оғу қўшмайлик тузига.

Гўшт-у мой лаганда титраб,
Капгирлар қозонда қитираб,
Мисоли қўр тушган товуқдай
Меҳмонни кутамиз «питираб»,
Тўйгунча ароқни симириб,
Дастурхон, нон, тузга тупурар.

Тоғнинг ҳам баланди пасти бор,
Яхшиям, инсоннинг дасти бор.
Мол йиғиб, тўй қилиш бу удум.
Ўзига яраша гашти бор.
Ҳар ишнинг армонли запти бор.

Яхши уруф серобдир турмушда,
Зийнатли, ажойиб, бир нусха,
Гўзалин саралаб, илғаб ол,
Сараси элиннга бир ризқ-да.
Иўқ дема кенгашли — сунушга¹.

---

¹ С у н у ш — маслаҳат.

ГУЛ

Гулдан ўтган нозик бор,
Болдан ширин озиқ бор.
Уни севсак — баримиз,
Унда нетар ошиқ ёр?
Унда қандай ёзуқ бор?

Мумдай эриб — ийган бор.
Гулдан чопон кийган бор,
Ҳаддан ортиқ севсак биз,
Унда нетар суйган ёр?
Ошиқ бўлиб куйган ёр?

Ёздай ёрқин нури бор,
Жабр кўрган тури бор.
Бундай тотли дунёда
Ўксимасин суйган ёр,
Лол қолмасин сулувлар.

Гулнинг гули биринчи,
Паривашнинг йўқ тинчи.
Фарзанд деган гул ёлғиз,
Эрам боғин кўринг-чи —
Бу гўзалнинг севинчи.

БАРАКА

Барака шоирларнинг қаламида
Қуёшнинг ярқираган чароғида.
Барака узун тушни кунга улаб,
Бола боққан оналар қароғида.

Барака элимизнинг ҳимматию
Юрт севган ўғлонларнинг орасида.
Омонлик, хотиржамлик бўлиб турса,
Бахт асли одамзотнинг боласида.

ҚАЙДА ЭКАН

Беташвиш ҳаёт бормикан?
Кўплар унга зормикан?
Чақмоқдай қисқа умрда
Яйраган одам бормикан?

Гўзаллик асли қайдадир,
Гўзалга дунё боймикан?
Сулувларнинг сулуви
Кўкдаги кўркли Оймикан?

Одамга қиммат жонмикан,
Улмас одам бормикан?
Бешафқат ажал тенг боқар
Аслида гадо, хонга ҳам.

Яшамоқ ўзи роҳатдир,
Оллоҳга етгай чин оҳи.
Ким чўчийди ўлимдан
Бўлмаса агар гуноҳи.

БИР КҮРГАНДА

Жонимни ясовулдай ҳайдаб кетдинг,
Ейилган сочларингга бойлаб кетдинг.
Сеҳргар лўли қиздай бир кўриниб,
Юрагимни сен нишон айлаб кетдинг.

Дуч келиб, темир юган тақиб кетдинг,
Йўлимга қил кўприк осиб кетдинг.
Йўригинг ажабтовур, эй, шўх санам,
Йўқ жойдан уволимга қолиб кетдинг.

Сирларингни сандиққа қатин¹ кетдинг,
Хаёлимни маржондай сочиб кетдинг.
Эҳ, аттанг, кийикмидинг, охумидинг,
Асқар тоғининг ортига қочиб кетдинг.

---

¹ Қ а т и н — яшириб.

ЎЗИМ ҲАҚИДА

Шеър ёзмай кўпга қадар қўлим совуб,
Илҳомимнинг авжи паст, ҳечроқ дебман.
Армоним йўқ, сол-саноқсиз юмуш қилдим,
Армоним кўп шоирликка кечроқ кепман.

Кўнглим агар ийиб кетса, оқинликдир,
Кенг дунё кароматга яқинликдир.
Қайдаги мени кутган паризоддай
Бир умр ундагувчи чақирдиқдир.

Шоирлик амал эмас, севиб топган,
Шоир бу улоқчимас, кулук чопган.
Аслида ижодкорлик бедаво дард,
Оловдай юрагимда ёниб ётган.

Рости гап, муҳандислик ҳунарим бор,
Пешона тер туфайли, унарим бор.
Кўпнинг юкни-хизматин ташламасман,
Кўнглимда шоир бўлиб турарим бор.

ОШИҒИМ БУЛ

Мен ўзимни сенсираб,
Сени эса сизлайман.
Қизил гул бўлсанг, азизим,
Қирларга чиқиб излайман.

Хаёлмисан ё рўё,
Тулпоримни тезлайман.
Навбаҳорнинг гули деб,
Адирлардан излайман.

Сен борсанки ҳаётда,
Ўзимни яккаш сезмайман.
Лолами деб жовдираб,
Сен ўтган йўлдан излайман.

Баҳор ўтди, ёз ўтди,
Энди қайда кузлай мен?
Хаёлмисан ё рўё,
Мен ошиқман, излайман.

УРТАНИ ТОҒЛАР ТҮСМАСА

Юксакдаман, серажин тоғ устида,
Пастда эса чўпон чорва қайтарар.
Бахтим бор деб жар соламан оламга,
Қоялар ҳам ўша сўзни қайталар.

Тушимда ҳам, ўнгимда ҳам аёнсиз,
Қаердасиз, лобар қизлар, жононлар.
Қиз қувишда етолмадим — бу аниқ,
Қаердасиз, ўша аҳди ёлғонлар.

Қолда қурут, мешда пишган бол қимиз,
Булар бари менга таниш азали.
Булар бари қирғизимнинг удуми,
Булар бари ёзилажак газалим.

Эҳ, қанийди, чаманларда, гулзорда
Чақир тикан, шумғиялар ўсмаса.
Бу дунёдан ўтар эдим армонсиз,
Уртамизни юксак тоғлар тўсмаса.

БЕДОВЛАРНИНГ КЎЗИДА ҚУЁШ ҚАЛҚИР

Йилқининг қароғида қуёш балқар,
Гўё дурбин — дунёлар ўтар қалқиб.
От сингари аср бўйи қанот бўлган
Сен унинг юрагисан, она халқим.

Йилқининг қароғида ухлар олам,
Аммо у кипригини чимирмайди.
Яхши билан бу олам ташвишини,
Сафар олди ҳеч нарса кемирмайди.

Гўё думли юлдуздай ҳар бир тулпор
Селдайн чор тарафга кетар оқиб.
Бўшлиқлар оламида учиб борар,
Худди чақмоқ сингари олов ёқиб.

Устида қанча эрлар қалқон тутиб,
Тулпорларнинг туёғи ёзган тарих.
Улар тирик шу кунга етиб келди,
Бахтли қисмат, оз эрур минглаб таъриф.

Бу ҳунарга ўргатиб боласин ҳам,
Достон қилган отаси йилқисини.
Энг нодир юмушларнинг орасида
Биргина ошиғимаи йилқичини.

Мен адил қирга чопиб чиққанимда,
Бедовларнинг кўзида қуёш кўрдим.
Сакраб миниб, шамол билан қувалашиб,
От дупурин асрларга тенгдош кўрдим.

МЕН ХАЁЛАН...

Мен хаёлан силаб қора сочингни,
Қайта-қайта такрорлайман отингни.
Кута-кута сабрим тугаб, ниҳоят,
Қорга ёздим сенга деган хатимни.

Ҳар бир ҳарфи қорга қўнди гулдайиң,
Ҳар жумласи тобланади нурдайиң.
Аёзларга, изғиринга дош бериб,
Ҳар бир сатри тафт беради нурдайиң.

Сенга таниш бўлган ўша қарағай
Паҳмоқ сочин ётиғига тарамай,
Уқир эди қорга ёзган хатимни,
Йигитликка энди ўтган боладай.

Мен хаёлан силаб қора сочингни,
Қайта-қайта такрорлайман отингни.
Учиртириб юбормагин қуёшга
Сенга атаб қорга битган хатимни.

АРҒУМОҚ

Бериб турган тулпорингни, оғажон,
Туёғини чақмоқ тошдек ёндирай.
Қотиб қолган терин тўкиб чоптириб,
Олис йўлда хуморимни қондирай.
От минни жуда-жуда соғиндим,
Кўзларимга тоғу тошлар илинмас.
Орта қолиб шаҳарларнинг шовқини,
Арғумоқнинг йўрғасида билинмас.
Отингизни сайҳонликда қолдириб,
Кўнгил ёзиш ҳисси мени қийнайди.
Бедовимни хоритар деб болакай,
Уйлаяпсиз, кўзларингиз қиймайди.
Ташвиш қилманг, асло менадан, оғажон,
Буюклардан бир оз сабоқ олганман,
Илтимосим, бериб туринг Фиркўкни,
Эсли-ҳушли йигит бўлиб қолганман.
Бериб туринг, шу тулпорни, оғажон,
Туёғини чақмоқ тошдек ёндирай.
Болалигим ўтган қутлуғ ерларда
Елдек учиб хуморимни қондирай.

ЯШИЛ СУРАТ

Шаҳар ичин оралаб шамол учиб,
Қуюн ўйнар ҳоли қолган қишки боғда.
Кўм-кўк яйлов кўз ўнгимда яшил сурат,
Водий қормас, пахта дедим ўша чоғда.

Бу умрнинг қадрини сезган маҳал,
Ҳаприқиб ўзгачароқ тепар юрак.
Оппоқ водий — кўз ўнгимда пахтазор,
Кўм-кўк яйлов — яшил сурат бўлса керак.

Тунни ёриб олисда ёнар олов.
Ўт туташар сен ўзинг ёзган хатда.
Кўз ўнгимда хотиранг яшил сурат,
Юракдаги тасвиринг оппоқ пахта.

ҲАЁТ

Бу ҳаёт — биздан улкан ҳамда кичик,
Соғиниш ўзгаларни эслаш демак,
Денгиздай тўлқинланиш, босиқ юриш,
Бошланиш, тугамаслик, яқун бешак.

Бу ҳаёт — қўниш, учиш, келиш-кетиш,
Қанча-қанча чигални тугал ечиш.
Янглишиб туманларда йўл ахтариб,
Қийинчилик, уқубатни барбод этиш.

Ҳаёт — кураш, олишув, куйиб ёниш,
Шиддатли олға босиш, кейин қолиш.
Беҳудага ўтган ҳар бир кунингни
Кексайганда ўқиниб ёдга олиш.

Бу ҳаёт — чўнг доводир, йўллар босиш,
Шодлик, қувонч, хафачилик, хаёл суриш.
Яшаш қадрин сезмоқ ўзи асал мисол,
Яшаш қадрин сезмоқ ўзи тошдай оғир.

...Фаройиб эртакларда айтилгандай
Умрлар шам сингари бир-бир ўчар.
Бу кунлар келажакка куч йиғади.
Юрак тафти чақмоқдайин аста кўчар.

АРМОН

Ҳажрингда юрагим тилинар,
Кўрмасам: айрилиқ билинар.
Қизариб ботмоқда қуёш ҳам,
Бўз бедов булоқни шимираб.

Тушимга юлдузли тун кириб,
Туйғуни парчалар синдириб.
Яйловдан келмоқда отлиқлар,
Уғлини ортига миндириб.

Кипригим дил қатин яралар,
Бир боқсанг, хуморим таралар.
Кўйлагинг товланар қизғалдоқ,
Ҳар минут йил бўлиб саналар.

Келардинг булоқдан сув олиб,
Бекиниб олдим мен қувониб.
Оҳиста қарайман сен томон,
Панадан бошимни чиқариб.

Ҳажрингда юрагим чилинар,
Кўрмасам, айрилиқ билинар.
Қизариб ботмоқда қуёш ҳам,
Бўз бедов чашмани шимираб.

ИККИ ЕРТИ

Ургилайин, қоқиндиқ,
Уз тенгини излаган.
Биздан кетиб борасан.
Шу экан-да қиз деган.

Айпанайин, келинчак,
Сени қайдан излайин.
Яхши-ёмон гапирмай,
Қўрармикин биздайин?

Ҳой, фариштам, ариштам,
Қайлиқ билан иноқ бўл.
Бизлар сендан розимиз,
Ешиб турган чироқ бўл.

Жон тасаддиқ, қоқиндиқ,
Қутлуғ бўлсин тўйингиз.
«Икки ёрти бир бутун»,
Шуни билиб қўйингиз...

УШАЛ СЎЗИНГ

Ушал сўзинг куйдирди
Бамисоли ўт бўлиб.
Ушал сўзинг қийнади
Кўзга тушган чўп бўлиб.

Гўё заҳри қотилдай
Ранг-рўйимни ўчирди.
Кабоб қилиб бағримни,
Ақл-ҳушим учирди.

Ростин айтсам, азизим,
Севгига заҳар томди.
Пок юракнинг гунчаси
Оловда куйди-ёнди.

Энди қандоқ қарайман
Одамларинг кўзига.
Сен наҳотки ишондинг
Ғийбатчининг сўзига.

Уша сўзинг қийнади,
Уша сўзинг ёндирди
Олов бўлиб, ўт бўлиб.
Кўзга тушган чўп бўлиб.

КИМ БИЛСИН

Муҳаббатни ким билсин,
Сутдек ойли тун билсин.
Суйкалма, укам, — деб қўйиб,
Сузилган янгам бир билсин.

Қўнғилдагин ким билсин,
Кўкрак дардин дил билсин.
Кўрмаган бўлиб эртаси,
Кўзингдан жоним ўргулсин.

Уйқунинг жойин ким билсин,
Ўзингдай ойли тун билсин.
Уволни кўзи қиймаган,
Уйқунгдан жоним ўргулсин.

Хумор кўз жойин ким олсин,
Қут тўккан ойли тун билсин.
Соғинчни билмас жон борми
Қудратлик тангрим бир билсин.

Ёшликнинг жойин ким олсин,
Ёз ойи салқин тун бўлсин,
Ёшликда нелар қилмадик,
Яратган бир эгам билсин.

БИРИНЧИ

Сен гул бўлсанг мен искадим биринчи,
Сен сув бўлсанг, мен ҳўплладим биринчи.
Сен ой бўлсанг, балқиб турган кўкдаги,
Нур қучоқлаб мен ухладим биринчи.

Сен бол бўлдинг танглайимда биринчи,
Бахт қўшимсан манглайимда биринчи.
Сехргардай банди қилдинг ўзингга,
Муҳаббатинг англайин-да, биринчи.

Дардим бўлса, дардим ўзинг биринчи,
Тақдир қўшган қаро кўзинг биринчи.
Ёлғиз бошим пойинг узра таъзимда,
Тонг шуъласи — ширин сўзинг биринчи.

Она бўлиб фарзанд бердинг биринчи,
Ота сўзин нур-ла тердинг биринчи.
Юрмоқчман, турмоқчман бир умр
Қаро ерга қамалгунча биринчи.

ҚАРҚИРА

Қарқиралар ошиқлар
Қолгандайин кўк ториб.
Қаён кетиб боришар
Олатоғни бўктариб¹.

Ипак қанот капалак
Кетди гулга қўшилиб.
Ой гардиши қалқийди
Иссиқкўлда эшилиб.

Тинди сабо қўшиғи,
Ҳафсаламни пир қилди.
Олмос тигли чақмоқдан
Булут чоки қирқилди.

---

¹ Буктариб — ортиб.

ТОҒНИНГ ЭРКА ШАМОЛИ

Чехрасини ел ўпган,
Нима бўлар мен ўпсам?
Этакларин ер ўпган,
Хўш, не бўлар мен ўпсам.

Ой чехрасин ел ўпган,
Аттанг, қаши мен ўпсам!
Кундай юзини ел ўпган,
Кунда шунда мен ўпсам!

Қундуз сочин этаги
Қуймучидан ўтарми?
Хумор тўла юрагим
Қуйқаланиб кетарми?

Эвоҳ, ўртаб юборди
Ойпарининг жамоли.
Нега ўпар беписанд
Тоғнинг эрка шамоли?

Жон офати ул гўзал
Қўшнинг қизи Асолат.
Унга бир сўз айтгани
Менда йўқдир жасорат.

ҚИРҒИЗЛАР

Қирғизнинг ўта кўҳна баёни бор,
Узига хос феъли бор, хоқони бор.
Урфи бор, одати бор, масали бор,
Бедаво — уруғчилик касали бор.

Қизғизнинг қирғиз деган душмани бор,
Уртада низо қўзиб, бузгани бор.
Мисоли қашқирдайин тишин қайраб,
Қонида кўролмаслик, қизғаниш бор.

Қирғизнинг ўта кўҳна баёни бор,
Мундузи¹, сарбағиши², саёғи³ бор.
Кўкаргани қўймайди фарзандларин,
Қўлидан тушмайдиган таёғи бор.

---

¹, ², ³ Мундузи — қирғиз уруғлари.

ЁШЛАРИ БОР

Қирғизнинг Толаси бор, Манаси бор,
Айтматов, Акаевдай қаноти бор.
Учишга шайланганда, шу қанотни
Синдиришдан тоймаган одати бор.

Қирғизнинг бензини йўқ, тоғлари бор,
Хандон писта, ёнроқзор боғлари бор.
Заводни, фабрикани хуш кўрмаган
Техникага дангаса ёқлари бор.

Элатимнинг эл қатори бошлари бор,
Эр ўғлону, қайрилма қошлари бор.
Айтган билан ҳеч армони тугамайди,
Ортида-чи, энг умидли ёшлари бор.

* * *

Оққушнинг рақс этганин кўрганмисан,
Тўлқинлар унга тақлид қилар ҳамон.
Азизим, Сени ўйлаб қолганимда,
Оққушнинг аҳволига тушгум тамом.

Оққушнинг ишқ фаслини кўрганмисан,
Бисотин ўз жуфтига бахш айлаган.
Елғизим, эпкин мисол келиб тезроқ,
Қалбимга садоқатни нақш айлагин.

Оққушнинг ишқ қўшиғин уққанмисан?
Умр — ип узулгунча тўхтамаган.
Севгилим, вафо куйи ҳамроҳ бўлсин
Ўзганинг дostonига ўхшамаган.

ГУЗАЛЛАР

Оқ тонгни, булбул севган гўшалар-у,
Оламда қиёси йўқ Ойсулув бор.
Ойчурак, Хоникейни¹ фарқин айтсак,
Аёлдан буларга тенг қай сулув бор?!

Уққанларни бир кўрмоққа зор айлаб,
Тоқ бошида Сўнкўл ётар чайқалиб.
Кўзинг тушса ул гўзалга баногоҳ,
Чарчоқларинг зумда кетар тарқалиб.

Гап кетаркан паривашлар ҳақида.
Бибисора қирғизимнинг юлдузи,
Хушовозли Тоттибниби беқиёс,
Элимизнинг саодатли нур қизи.

Одат бўлди турли-туман танловлар,
Суврати бор, сийрати йўқ тасқара.
Пул тўлашар ғолибларга шубҳасиз,
Шир яланғоч, ўзин қилгай масхара.

Сулувларни солиб бўлмас бозорга,
Тулпор эмас, пойгаларда чопилмас.
Гўзалликни эл ардоқлар аслида,
Енгил-елпи кўриклардан топилмас.

---

¹ Х о н и к е й — Манаснинг ёри.

ХУЛОСА

Отажоним қўша-қўша уй қуриб,
Том биткунча ҳолимизни танг қилди.
Молу қўйга, от-уловга зўр бериб,
Жони тиниб, режасини «ванг» қилди.

Онамизнинг ўй-хаёли гиламда,
Хоналарни тўлдиришди уннашиб.
Чол-кампирининг кўнгли тушиб ўрнига
Ошхонада гаштак қилар тунашиб.

Бирин-сирин оқ ҳам қўнди сочимга,
Тушмасайди бу ҳол менинг бошимга.
Топганларим фақат тўйга буюриб,
Тангрим эса ёш қўшсайди ёшимга...

* * *

Ҳаёт тип-тинч, тўла эди тилсимга,
Олов пуркаб бирдан уруш бошланди.
Аямасдан, қарамасдан ҳеч кимга,
Гўрга тикди қарилару ёшларни...

Урушса ҳам амал қилиб сўзига,
Иссиқ ўтлар тепчиб ўтиб танасин —
Учмас қилиб ота-она кўзига
Муҳрлади фарзандлари эласин.

Кун югурар — гоҳо хафа, гоҳо шод,
Юрак қонар — кулфатдан минг тилинга,
Харом ўлди эгаси йўқ яйдоқ от,
Қамчи чирир керагага илинган.

Қисматимиз шундай тугар бўлса гар,
Барҳам беринг дунёнинг бу ўйнига.
Инсон кўчи уланмасин, йигитлар,
Кирманг энди келинларнинг қўйнига!

БОШДАН УТГАНЛАР

Калбимни эзар армонлар,
Салмоғи мисли кўрғошин.
Гарчи ҳар он, ҳар бир кун
Бўлса-да асл йўлдошим.

Тил энди «Ота!» деган кез
Уларни жанггоҳ сўради.
Оталар кетди кўнгли-ю
Кўзида бешик сурати...

Тил энди «Бобо» деганда
Улар ҳам кетди урушга.
Ичига ютиб армонин
Куч берди ёвни суришга.

Не фарёд чиқиб уйлاردан,
Шум хабар олди не хушни...
Уйнамай бирор ўйинчоқ
Ургандик бошоқ теришни.

Ургандик ғарам қилмоқни,
Уроқни ювди теримиз.
Дафтарга қалам юргунча
Ҳайдадик қанча еримиз.

Белгача ботдик қайғуга,
Урушда биздан кулдилар.
Оталар бермай тарбия
Оналар ота бўлдилар.

Қандайин ҳолда бўлмасин
Қисматга ҳар жон эгадир.
Шунақа кезга дуч келиб
Тундлашиб қолдик негадир.

Бу гаплар шеъринг гапимас,
Тарихга андак бир назар.
Биз-ку биз...
Ҳатто боламиз
Бобосиз ўсди, алҳазар!..

МАСЛАҲАТ

Юракда ёнган ёлқиннинг
Шуъласи чиқса кўзингдан —
Шеър ёзишга талпингин,
Зўр маъно чىқар сўзингдан.

Вужудинг музлаб турган дам,
Юрагинг тошга айланиб...
Сен бекор турма шунда ҳам
Биронта иш қил шайланиб.

Ҳеч бўлмаса тош кўтар!
Узингни қийна, олма тин.
Бўлмаса кунинг бўш ўтар.
Вақтдан қарздор бўлмагин.

Эркингни бошқар!
Ушанда
Иш деган оғир келмайди.
Уринли мақсад бор, аммо
Уринсиз мақсад бўлмайди.

АСАДДАГИ ИССИҚКҮЛ

Кўкдан Қуёш аяган йўқ иссиғин,
Ўз қосангда жўшиб-тошиб исидинг.
Биз келганда ўз исмингга муносиб
Бўлиб кетдинг Иссиққўлим, Иссиғим!

Чўмилганда қучоғингда ташлаб шоҳ,
Суву қуминг бўлди бизга чин паноҳ.
Доим бўлсин Инсон билан Табиат
Ўртасида шундай яхши иттифоқ.

Кезганимда кўлнинг чети, роҳида,
Мен беқиёс қувонч сездим гоҳида.
Бундай ҳолат бўлур балки шоирда
Илк китобин қўлга олган чоғида.

Буюк меҳринг туйган чоғим чамаси,
Лол айлади кўлнинг минг бир гаммаси.
Банда қачон ташвишлардан арилган?
Сенда ёддан чиқди унинг ҳаммаси.

Кўзгу кўлим, кўриб аксин булутнинг,
Мен ёқамни бир бор эмас, кўп тутдим.
Бир фароғат сездимда бу ҳаётда
Оғриқ, ўлим борлигини унутдим.

Бе раҳат бу!
Каминанинг бўйнида
Айтиш — келган не-не соҳир ўйни-да,
Балки шундай эрқаланиб ётганмиз
Гўдакликда онажонлар қўйнида!

Инсон яшар, кундан, сувдан тот олар,
Сенда ўтган кунлар бахтли аталар.
Балки бизни мана шундай ардоқлаб
Қучоғига олган азиз Оталар!

Сенда топган ҳис-ҳаяжон, ҳар қалай,
Яшашга руҳ берур ўйлай-ўйламай.
Юролмайман совуқда ё бўронда
Асаддаги кўл меҳрини куйламай...

* * *

Туйқусдан ўнг чаккага теккан муштдай,
Ўйланган сари ўйга тортган ишдай —
Бир сезим ҳолсиратиб борар мени
Тумови не-не азоб берган қишдай.

Ҳаётда ёмонлик кўп ағёр каби,
Шодлик оз, ғаму койиш хазар каби.
Бир сезим ўтга ёқиб шубҳаларни
Яхши бир умид берар баҳор каби.

Бир умид чақнаб — ҳамма томонини
Ёритар — бу келажак шамолими?
Замона ўтар гарчи юрак аро
Бирга олиб яхши-ю ёмонини...

Ўтқариб бошдан не-не қийин ишни,
Нафақат яшаш, ейиш, кийинишни —
Кўникиб қайғу-ғамни унутишга
Одамзот ўрганмоқда суюнишни!

Ёмонликлар озайиш кезидадир,
Яхшиликнинг кўпайиши ўзидадир.
Одамзот кўкдан тушган ёмғир эмас —
Минг асрлар бунёд этган мўъжизадир.

ОҚБУРА

Кўз илғамас мовий кўкни ёпиниб,
Милён-милён тошни этиб поёндоз —
Кўпик сочиб, кўкка, ерга топиниб,
Кўшиқ айтиб оқишларинг мунча соз!

Зиллолликда тенгинг бўлмас келса куз,
Оқишингга қиз кулгусин битасан...
Эрир экан чўққиларда мўнги-муз
Чопқиллаган бўта бўлиб кетасан.

Гоҳ тақдирнинг шамолидан енгилиб,
Ором излаб, сезги бер деб бўйлайман.
Дардларимни дўстдай билиб, тенг билиб,
Дўстлар йўқда фақат сенга сўйлайман.

Сенга қайтгум мен бормайин қай ёққа,
Сенга келгум ғам осилса бўйнимга.
Сақлайсанми туширмасдан қармоққа
Балиқ бўлиб кириб олсам қўйнингга?

Қанча жонни хуштор этган шўх куйинг,
Қанча йилни илди экан имингга?
Юлдузларнинг, туйқус боқса бу рўйинг,
Қанчасини қададийкан тубингга?

Қирқ бир сочи тақимларин қамчилаб
Қизлар келса сувга тонглар изидан, —
Тошдан тошга ўйноқлаган томчилар
Қанчасининг ўлди экан юзидан?

Суқли боқиб кўп йўллардан қайтаман,
Шов-шув шаҳар мени мафтун этган дам —
Хаёлимга тушганинг чор айтаман,
Азиз дейман она юртнинг суви ҳам.

Уйга ботгум, тақдир деб адашмаган
Янги кунга қуяр чоғда қадамни...
Айирса ҳам тан сиҳатлик, бошқадан...
Она ердан айирмасин одамни!

Кимдир биров ачкиқланиб асаб бузар,
Кимдир бири севинади ёш боладай.
Кимдир биров зўрға оёқ судраб кезар,
Бошқа бири шошилади шалоладай.

Баъзи одам ўйчан келар аллақайдан,
Биров ишлар, толар мудом қўлў-панжа.
Биров турар авария бўлган жойда
Сигаретин ҳаволатиб тишлаганча...

Кўринади чор томонда кўзлар мудом,
Сўзлар мудом чор томонни тутиб борар.
Ҳаёт қайнар.

    ҳаёт жўшар,
                    этар давом,

Уыр эса ўтиб борар,
                    ўтиб борар...

ИЛТИМОС

Саваса ака гар укасин
Кўрибон кўрмаган бўлманглар.
Муттаҳам бўлиб у ҳаммага
Муштини кўтарар, ўйланглар.

Севгини қадрлаб, эъозланг,
Севгини сезмовчи бўлманглар.
Ишқсиз дил мевасиз дарахтдир,
Сиз буни яхшилаб ўйланглар.

Ҳар қандай хатолик — фожиа,
Олдани олмасдан қўйманглар.
Асрий доғ, азобни йўқ қилиб,
Эркин, ҳур яшашни ўйланглар.

Юракда жўмардлик лим бўлсин,
Гийбатга ҳечам йўл қўйманглар.
Қай жойда ҳақиқат, ул жойда
Ҳаёт ҳам бақувват, ўйланглар.

Курашнинг тушиб чин йўлига,
Онани унутиб қўйманглар.
Онани севаган — Ватан,
Елғондан севади, ўйланглар!

ТУТ

Тутим, бизга она бўлмиш Заминнинг
Сурасанг-да минг йил йиққан тотини —
Барг бериб, қуртлар боқиб ипак билан
Безатасан бу аёллар зотини!..

Тутим, айтгил, не толесан, не бахтсан —
Меванг еган боши етар кўкларга.
Лекин сен-чи жуда ўжар дарахтсан —
Бутаб, қирқиб ташласа ҳам кўкарган.

Сен соқчисан пахта ўсган далада,
Сен бешиксан — не улуғлар беланган,
Сен ўтинсан қишда...
Иссиқ паллада
Сен деҳқонга энг қўмсалган кўланка.

Жоним тутим, сенга юрак сўзларим,
Кўз олдимда камтар сиймонг ярақлар.
Не дейишар эди экаи ўзларин
Сендай хизмат қилса бошқа дарахтлар?!

БАҲОР

I

...Ҳовур чиқиб кунга тўсган сийнадан,
Дала ётар... Меҳнат мудом қайнаган.
Куртак бўртар... Бўйга етиб бирон қиз
Суюлгандир юзин кўриб ойнадан...

Тол кучуклаб бир-бирига суркалар,
Деҳқон тўшин ялиққина нур ялар.
Етти қатор бўлиб, бизни соғиниб
Етти қават кўкда учар турналар.

Тонглар отар нурга чулғаб йўлимни,
Кунлар ботар ором ол деб элимни.
Ёдга келиб аллақандай бир хоҳиш
Уялтирар калгир тутган келишни...

II

..Агар деҳқон — юрак бунга бергил тани —
Бир йилгина сақламаса донларни;
Улар эдик минг қийналиб очликдан,
Қўмсаб турфа таомларни, понларни.

«Севаман» деб йиртсак ҳамки томоқни,
Минглаб сатр, минглаб ташбиҳ деворгай —
Қутлув Ерни шу муқаддас тупроқни
Фақат деҳқон чин юракдан севолгай!

Унинг кўзи турфа дала-тузларни
Юрак билан кўрар очиқ картадай.

Асраб, суяб, жойлаб унга ҳисларни
Фақат дехкон севар ерини чарчамай!

III

..Ёғоч йўниб, кийим тикиб оч, ғариб,
Пода боқиб, далаларга дон сочиб,
Утин териб ўта берган бу тарих.

Садоқ тақиб, қилич тутиб жез кипли,
Уруш бўлиб, ёна берган бу дунё
Гумдон қилиб ёшу қари ризқини...

Селлар келган чўнг қоялар оққудай,
Ер қатламин тила берган одамлар,
Ужарлашиб ўса берган оқ буғдой.

Гўзалликка тўла берган дала-туз,
Ёмонликка қарши туриб яхшилик,
Кўп хор бўлиб енгиб чяққан яшамоқ!

СОЧ ҲАҚИДА ШЕЪР

Эр йигитки, зўр мақсадга эгадир,
Номи кетар чор томонга йўл очиб.
Бу тўғрида хаёл сурсам, негадир —
Эсга тушар Суймонкул оқ сочи...

У — сочлари қора кездан жон этди
Жон юртига истеъдоду фикр-ўйин.
Чўқморовнинг сиймосида танитди
Ер юзига қирғизим ўз ранг-рўйин.

Тарих учун йиллар кечса бир кунча,
Бизга улар зўр зафарлар қут-гарди.
Она халқим қадру-қиммат топгунча
Не ўғлонлар қора сочи оқарди!..

ҚИШ БУСАҒАСИДА

Юрак санчиб кетар гоҳ нидо бериб...
Уюлганми... қон ўзгартар ўз изини.
Кулгулар-чи, бир дақиқа садо бериб
Қайларгадир кетар буриб тизгинини.

Ер хорғин.
Шамол қувар қиш исини,
Қўшганча булутларга — бундан шоддай.
Тор қилиб турфа гуллар дунёсини
Деразадан куз ўтар чарчоқ отдай..

ГҶЗАЛЛАР

Ялт этиб ёндирар кўзингни,
Бусиз ҳам ўт-олов кезингни.
Азизим, гўзаллар тошбағир,
Улардан олис тут ўзингни.

Узоқ бўл, рўйига чалғима,
Армонинг акс этмас қалбида.
Улар ҳам эгилар, хўрланар
Биз каби учқур Вақт олдида.

Туйғучан бўлишар ҳар ҳолда,
Туришиб тунда ё наҳорда —
Куйлашар, йиғлашар, чувиллар
Не ажаб қишлоғу-шаҳарда.

Гўзаллар — ҳаёт ноз-фироғи,
Умринг порлаган чироғи.
Не жонни шеърга ўч қилади
Уларнинг бетакрор чиройи.

Кўзлари кўзларнинг аълоси,
Юзлари гулларининг раъноси.
Кўринар гўзаллар юзида
Яшашнинг минг хуфя маъносид

* * *

Хазон учган йўлларда юргум гамгин,
Гарчи куз кезиб юрар улуғ, тамкин.
Шонрга бир лаҳзалик қайғу оғир
Дунёда кунда байрам бўлса ҳамки...

Уз ўрнида кулимсирар тоқ қуёшим,
Оғирчилик елкадан олмас тошин...
Йиғлагим келар кўрсам не учундир
Аллакимнинг йиртиқ-ямоқ усти-бошин.

Уйлангум: дардларимни, нафларимни,
Қачондир ўтга отган дафтаримни...
Аччиғим чиқиб кетган чоғларимда
Кимгадир айтган қаттиқ гапларимни.

Ичим куяр — юракнинг кўп армонига,
Неча йилни бекор яшаб олганига.
Кўп нарсанинг қадрига етмай юриб
Умримнинг анча-мунча қолганига...

Муштимни тугганимча ўйга толдим,
Қайда эди ҳозирги ақлим олдин?!
Дил ёнар — кўп одамдан кўрдим хўрлик,
Кўпига қарши сўзим айтмай қолдим...

Ҳаётим бошқача йўл кўраримди,
Дадиллик кўп нарсага ярармиди?
Ғижишиб эрта дейман, ҳа, эртага...
Эрталар чексиз кела берармиди...

Қиз ортидан гўзаллиги учун юрдим,
Деб унга ҳамма гапни тушунтирдим.
Сўнгра биз қўл олишдик, кулиб олдик,
Дунёнинг кўп ғаройиб ишин кўрдим.

Шу маҳал минглаб одам карнай чалди,
Кўринди кўз илғамас карвон олди.
Бошланди зўр шаҳарда зўр тантана —
Хон ғазотдан юртига қайтиб қолди!

Лашкарлар қурол ечиб отдан тушди,
Кутганлар у ён-бу ён сурилишди.
Музаффар оталарин исмин айтиб
Гумона қолган болалар югурди.

Не-не ҳисдан чўғ бўлиб тажалари,
Ким ҳаприқди, аллаким паналади...
Келинлар куёнларин излашди боз,
Чолларини қидиришар оналари...

Гарчи вақт шахдам олға юраверди,
Тонг уйғониб зулумотни сураверди.
Ер шари ўз кўйига маҳтал бўлиб
Қуёш эса осмонда тик тураверди.

Ўтмишни бир сония эслаб-йўқлаб,
Кўз очдим минг бир афсус билан «ух»лаб.
Туянинг бўйидаги қўнғироқдай
Телефон жирингларди тўхтаб-тўхтаб...

МЕН БУГУН...

Мен шу бугун зўр дунёнинг бугуни,
Эрта балки ўтмишга йўл улайман.
Ой, йил ўтиб борар экан, бир куни
Асрларнинг қудуғига қулайман.

Мен шу бугун сени севгум ўт мисол,
Олам аро бошқа севар одам йўқ.
Шу ҳозироқ тақдиримни берай, ол,
Маинов эса оташ юрак — қизил чўғ!

Сен кутасан...

Вужудингда қайғу, мунг...
Балки кўнглинг қолар кезде етарман.
Жо бўламан юрагингга!
Кейин... сўнг —
Ишқ қатига аста сингиб кетарман...

* * *

Яралса зўр фикрлар қисқа тунда,
Шошилган кез туғиладир кашфиёт.
Бир қарашда кўзинг очган учқундан
Дилда ёнди ғоят янги, ёш ният.

Сени кўргим келиб кетган чоғларда,
Узоқ йиллар ёр бўлай деб сенга ман —
Исминг айтиб гул тераман тоғлардан,
Не-не оғир касалликни енгаман.

Тоғ отсайди чиқмай хўроз унлари,
Бугун яна сенга солгум кўз қирим.
Билсанг, жоним, давлат сири сизгари
Улкан севги юрагимда яширим.

Нозик, сезгир лира сени билгандай,
Не гапим бор — шеърларимдан сўрагин.
Бу ҳаётдан сени топиб олгандай
Топи олсам қанийди сўз юрагин...

САЕҲАТ

Қўзғотиб хаёлнинг не журъатини,
Кўрсатиб ташна юрак қудратини,
Эз ҳолига келтиргум — вайрон бўлган
Қадимги шаҳарларнинг сувратини...

Уқгум бозор говури, ўй, сўзини,
Кўраман опа тарих рўй-юзини.
Паражининг ичидан менга боқар
Анови қиз, ўйлатиб қўй кўзини!..

Яхши қиз, қараганинг қандайин соз,
Нигоҳинг қалб торимга тегади боз.
Не юракин ларзага солди экан
Ой юзинг ойдин тушга бўлиб ҳамроз?

Шаробдай қон қиздирар жилмайганинг,
Билдиради бўй етиб, улғайганинг.
Сен учун чалаётган бўлишмасин
Машшоқлар наю, гижжак, сурнайларини.

Сен ўйга кириб кетдинг, лола гулим,
Лов этиб ёниб кетди шунда дилим!
Париваш, кўришгунча саломат бўл,
Қутлуг бўлсин ҳайитинг, янги йилинг!

Шу ўйда турган бўлсам керак, қайдам,
Чиқди-да бир ёш понасад аллақайдан,
Қўлида ханжар солин тутиб деди:
«Айлан, майли, иззатингни билиб айлан!»

Уэр дўстим! Раижитма боз сўзлар айтиб,
Бу — менинг замонамга меҳмон пайтим...
Юрибман сайр этиб... Кетадирман
Сен билмас келажакка яна қайтиб...

КУЧАДА

Машиналар учиб борар ракетадек,
Чапг ўйнайди йўл устию том бошида.
Бир чол борар энтиккапча, қўлида юк.
Килкиллаган қизлар ўтар ёнбошидан.

Кимдир биров бекат ёқда гаш туради,
Бирлашадн йнгит-қизнинг панжалари.
Бир келишни ўғли йнглаб шоштиради,
Қултиллади сув ичади қанчалари...

Газет-журнал олар кўплар сафга туриб,
Бировлари сирғаларга нур илишар.
Ёшу кекса бир тўп аёл гўшт қидириб
Дўконлардан дўконларга сурлишар.

Беўй юрар аллакимлар аста дайдиб,
Баъзисига кулфат — пули тугагани...
Бошқа бири чўнтаklarин сийпалайди,
Ҳозиргина солиб қўйган ҳамён қани?

Биров уйга автобусга тушиб қайтса,
Шошиладн ароқ билан опга бири.
Бировлари ёшига ёш қўшиб айтса.
Ёшин камроқ кўрсатади бошқа бири.

Баъзилари кино томон аста кетар,
Бири шошар — салқинроққа тезроқ етса!
Бировлари чўчигандай қараб ўтар
Гар рақами юза бўлиб танга етса.

Баъзилари тарвуз тишлаб туришади,
Бировлари хормиз, дея хайр сўрар.
Баъзилари жуфти билан боришади,
Бировлари не учундир ёлғиз юрар.

* * *

Ез ёмгири қувса уйга ров кириб,
Ишқини олов тўшагида ётганмиз.
Нимагадир ўша кунлар тез қариб..
Ул туйғулар оғушидан кетганмиз.

Нима учун яхши кунлар тез ўтар?
Мен сув ташиб, сен кир ювган кез қани?
Гар эсласам бутун вужуд жиз этар,
Кетдим бугун ҳар ошимни қизганиб.

Келажаги бу кунидан хўп ширин
Ўша кезлар мени ўртар шаҳардан.
Нурдан тоза ёшлигимиз яшрин
Овулларга кетсакмикин шаҳардан?..

* * *

Бу юракни, ҳей, нималар қийнамас,
Эҳ, бу товои не ерларга тегмагай.
Мақсади йўқ одамгина йиғламас,
Мақсадлиши қийинчилик эгмагай.

Шатир-шутир ёмғир гоҳо аримас,
Зум ўтади — нур пуркайди чўнг қуёш.
Бу ҳаётда кулгу асло қаримас,
Жарангидан садо берар тоғу-тош.

Куилар ўтиб озаяркан қайғу-ғам
Юк камаяр одамларнинг бўйида.
Уйлар ўйни яратади дамо-дам,
Аср тунар ўшал ўйлар қўйида.

Туйғу, ҳисси, эҳ, нималар қийнамас,
Кимки эсли тақдир инин пишиқлар.
Севгиси йўқ одамгина йиғламас,
Йиғлаб-сиқтаб умр сурар ошиқлар!

САЛОМ

Салом сенга, қардош қўшни ўзбегим,
Жиловдорсан сен улоқда ўзингсан.
Салом сенга ҳамиша ёш Тошкентим,
Қадим Шарқнинг дарвозаси ўзингсан.

Салом сенга, қиёси йўқ далалар,
Куй таралар қўбизимдан — торимдан.
Қуллуқ сенга саховатли Сирдарё,
Пахта экиб, сув пчасиз Нориндан.

Салом сенга, бобокалон Самарқанд,
Номинг дилга муҳрланган эс таниб.
Олқиш сенга Улуғбекнинг диёри,
Минг йилларга шоҳид бўлган эсдалик.

Салом сенга Ширинларнинг авлоди,
Ун тўрт кунлик ойга ўхшар камолинг.
Толасликман, қайчи-қуда элатмиз,
Фарғоналик менинг соҳиб жамолим.

Салом сенга қардош қўшни ўзбегим,
Мирзачўлни қиёс этдим бархитга.
Бу гал энди ўзинг меҳмон бўлиб кел,
Арслонбобга, Уш шаҳрига, Арқитга.

БУЛУТ

Аһии баҳор, қирда ётиб чалқанча,
Қиёси йўқ ёшлигимни эсладим.
Булут ўрлар, йўқ кифтида туядай,
Гавдаланар бузоқ минган кезларим.

Ана кўкда булут кезар, ғуборсиа,
Бамисоли оппоқ сочли воллидам.
Узоқ йиллар дийдорини кўрмадим
Сира кетгим келмас унинг ёнидан.

Ҳаял ўтмай булут яна турланар,
Ёмғир, дўлни элагидан ўтқариб.
Мен сўғорган кўк ғунонни минганча,
Отам келар чакмонини бўқтариб.

Онам бўлиб, отам бўлиб кўришган,
Момик булут, кел, кўнглимни ўтаргин,
Ерга тушсанг, етиб бориб шу заҳот,
Тўйгунимча, тўйгунимча ўпардим.

ИЗЛАЙМАН

Айтсам гапнинг ростини,
Кўпдир дўстим, йўлдошим,
Тиллосини оз топдим,
Салмоғи-чи қўрғошин.

Чин дўстингман деди бири,
Папиросим чекканда,
Тескари қараб кетди,
Унинг чўғи ўчганда.

Ошнанг бўлай деб бири,
Келди ароқ ичганда,
Секингина чал берди,
Шяша бўшаб битганда.

Пул борида бир ошнам,
Кўрар ҳатто тунда ҳам,
Пул йўғида кўзи кўр,
Ҳаво очиқ кунда ҳам.

Айтсам гапнинг ростини,
Кўпдир дўстим, йўлдошим,
Тиллосини оз топдим,
Салмоғи-чи қўрғошин.

УРГАНАЙЛИК

Нурмат ота тўғри айтар биз ёқда,
Боғлар оздир дам олиб, дил ёзарга.
Соғинганда узум анор олгани,
Андижонга тушамиз-а, бозорга.

Ҳа, ўта шўх овулдаги болалар,
Улар қилган ишга юрак ачишар.
Бор бўлгани бир-икки туп олгани,
Пишмай туриб ўғирлашиб қочишар.

Гап очиги Нурмат ота жуда ҳақ.
Ким хоҳламас боғ-роғ барпо этишни.
Товликлар ҳам қани тезроқ ўрганса,
Қир-адирга турли кўчат экишни.

ЗАМОНАМ

Баъзан янганг ер ютсин, — деб қарғаса,
Тоғанг бўлса етимча, — деб хўрласа,
Агар қалбинг тош бўлса ҳам эзилар,
Ота-она қадри шунда сезилар.

Ким ҳаётда яхши яшай демаган,
Ким турмушнинг аччиқ болини емаган?
Мана, мисол бундан ўн йил бир улоқ,
Сенга ўхшаб етим қолди энадан.

Эчкилар дер, — етим улоқ қайдаги,
Яйловдан-ку энг орқада қайтади.
Чўпон яёл неча марта калтаклаб,
Сут ичди деб қўралардан ҳайдади.

Йиллар ўтди, қанча-қанча сув оқди,
Етим улоқ така бўлди шу вақти.
Қўра-қўра кўй эргашди ортидан,
Чўпон бўлса унга қўнғироқ тақди.

Сен ҳам ўғлон, етилсан, тўласан,
Ҳадемайин полвон йингит бўласан.
Етим қилмай ўстиради замонанг,
Бу ҳур диёр, меҳри беқиёс онанг.

БАЪЗИ ШОИРЛАРГА

Тошқинсиз дарё дарёми,
Оқ кўпик сочиб оқмаса.
Талантсиз шоир шоирми,
Ёзгани элга ёқмаса.

Шоирман деб эл олдида,
Кўкрак кериб турамиз.
Яхши билмай ҳаётни,
Хижолат бўлиб юрамиз.

Қанча-қанча китобга,
Сингди манглай теримиз.
Баъзан мулзам қилади,
Хом-хатала шеъримиз.

Соз асарлар битайлик,
Турмушни хўп ўрганиб.
Биз ўлганда шеъримиз ҳам,
Тенг ўлмаса бўлгани...

БОРИДАН-ЙЎҒИ ЯХШИ

Агар эсли бўлса фарзанд,
Ота-она қаноти.
Ерга эмас, элга қараб.
Ушга меҳри қошади.

Беақл бўлса ўғил,
Учқур қаноат қайрилар.
Элга эмас, ерга боқиб,
Таянчидан айрилар.

Айрим ота юмшоқ кўнгил,
Ардоқ гапга серталаб,
«Арслон йигит бўлади» деб,
Устиради эркалаб.

Арслон йигит бўлишга.
У ниҳоят улгирди.
Боласининг зулмидан,
Ота зир-зир югурди.

Баъзи она қизили,
Хўп ардоқлаб боқади.
Гард қўндирмай сочига,
Турли лента тақади.

Ушал қизча улғайиб,
Бўяб киприк, қошини.
«Ҳой кампир» деб онасин,
Заҳар қилар ошиши.

Қобил, одобли ўғлон,
Ота-онанинг бахти.
Нопок, таниоз фарзанднинг,
Боридан-йўғи яхши.

ЕШЛИК

Ешлик шундай, асло қайтиб келмайди,
Тунлар йўқдир, ёшлик кезган тунлардай.
Кампир-чолга аср бўлиб туюлар,
Йигит-қизга энди оқшом киргандай.

Ешлик гашти унутилмас ҳеч қачон,
У кезади бов-бўстонни оралаб.
Ешлик шундай, у сира ҳам эринмай,
Ишқ-муҳаббат гулин терар саралаб.

У беқарор рови боқиб ойнага,
Сунгра ётар курпасига ўраниб.
Сменадаи энди қайтган ишчидай,
Ухлаёлмас нимагадир буралиб...

* * *

Балаид тепа булутларга кўз солиб,
Чўққилардек ўсмоқ истар юксалиб.
Паст тепалик етсам дея иштилар,
Эртаю кеч қояларга суқланиб.

Яхши шоир қайта-қайта машқ этар,
Ёзганларим яна равон бўлса деб.
Ёмон шоир унинг гўзал шеърига,
Суқ-ла боқар, менга қараб қўйса деб.

ДУНЕПАРАСТ

Қишлоғимда биров ўлди. Уйламанг —
Уни ёзиш шунча зарур эканми?
Баъзан инсон қаторига қўшамиз,
Кўксин кериб «мен одамман» деганни.

Савлати ҳам, давлати ҳам бинойи,
Лол қоламан ич қоралик холига.
Қайга борса ҳасад билан қарайди,
Кўзи куйиб ўзгаларнинг молига...

Ун хоналик уй солдирди баҳорда,
Чой қўймади қутлашиб келганларга.
Хоналари торлик қилди шекилли,
Яна янги уй қурди бошқа ерга.

Ишлаш қайда, дала юзин кўрмади,
Жон койитиб кетмон-ку чопгани йўқ.
Улги келса колхоз мулкин кемириб,
Олиб сотган, ҳалол пул топгани йўқ.

Шундай, қилиб, чайқовчи, қаллоб ўлди,
Қолиб кетди, қўша-қўша уйлар-кошона.
Ажал экан, асқотмади давлати,
Ётар энди торлик қилиб «бир хона».

Ҳеч ким сира қайғурмади, сабаби —
Ундан афзал соя-салқин бир терак.
Қабрига беҳос кирган чумолидан,
Тупроқни ҳам қизганиб ётса керак.

Қишлоғимда биров ўлди. Демангиз —
Таъриф қилиш шунча зарур эканми?
Гоҳо инсон қаторига қўшамиз,
Кўкрак кериб «мен одамман» деганни...

ОҒРИМАСИН ДИЛИМИЗ

Куй авжида. Танца давом этмоқда,
Рақсларга қонар юрак ташнаси.
Тасодифан «жиз» эттирди оёқни,
Оқ гуфлингни бигизсимон пошнаси.

Уэр сўраб, хандон отиб кулдинг-у,
Яна танца туша кетдинг бежирим.
Ёдингдир, неча бор оёғингни,
Мен ҳам босиб, сўраганман кечирим.

Унутилар оёқларнинг оғриғи,
Ёдимиздан чиқарамиз уни биз.
Майли, фақат оғримасин, ҳеч қачон,
Тонг пуридай губори йўқ дилимиз.

ДИЛБАРИМ

Уи минг эмас бир жоним,
Бир жонимни сев жоним.
Юракка чўғ ташладинг,
Сабабили айт барин.
Оҳ, Дилбарим, Дилбарим!

Бойқуш билар тун гаштин,
Булбул билар гул гаштин.
Мен-чи буни сезмайин,
Ўз йўлимдан адашдим.
Оҳ, Дилбарим, Дилбарим!

Пахтадан тоғ уйганинг,
Менинг эса куйганим.
Билинмасми сен учун,
Борми ўзга суйганинг?
Айт, Дилбарим, Дилбарим?

Ўтар йигит йилларим,
Сенга аён сирларим.
Ишқ ўтига дош бермай,
Енаётир дилларим,
Оҳ, Дилбарим, Дилбарим!

АСРИМ

Чўққини севар юрагим,
Қоялар менинг тирагим.
Юксакдан она юртимни,
Кўриб туриш тилагим.

Қўй сўйиб меҳмон кутган,
Иўлбарсу, тарлов тутган.
Бургут қанот элимсан,
Қайғуларни унутган.

Отам тулпор кишнатиб,
Онам кўнглим хушлатиб,
Алла айтган қўлларимга,
Тонг юлдузини ушлатиб.

Ғам ёшини қуритган,
Зулум эмас, нур ютган,
Тоғ ўғлиман, волидам —
Кўйлак тиккан булутдан.

Онам дер, — рисқи-рўзим,
Сен менинг сўнмас изим.
Жаҳон бўйлаб номинг бор,
Олатсғлик қирғизим.

ОНА ҚИШЛОҚ

Фасли баҳор, гулларингни соғиндим,
Уша соқин тунларингни соғиндим.
Яланг оёқ ишқин¹ қарағат² териб,
Дараларда юргангни соғиндим.

Игит бўлиб танибманки эсимни,
Хотирлайман ҳамон ёшлик кезимни.
Эртаю кеч толпинаман ўзингга,
Юрагимга шунча яқин эдингми?

Она юртим, киндик қоним томган ер,
Ўйинқароқ, шўхлигимга қолган ер.
Йўргакладинг, улғайтирдинг, сен ўзинг,
Биринчи бор қучоғингда ёздим шеър.

Наврўз пайти гулларингни соғиндим,
Соқин, ойли тунларингни соғиндим.
Харсанг тошга айри миниб, пишлоқ еб,
Қўзи боқиб юргангни соғиндин.

---

¹, ² И ш қ и н в а қ а р а ғ а т — тоғ мевалари.

ЙИЛҚИЧНИНГ УЙИДА

Яйлов кўмкўк. Қулун омон, мол омон,
Йилқичилар ўз ишидан сўйлайди.
Бир тўп камшир кигиз босар зўр бериб,
Дошқозонда тотли шўрва қайнайди.

Арча ўтин олов пуркар чирсиллаб,
Хушбўй ҳиди димоғини қучади.
Ўтин қалар қизил кўйлак бир гўзал,
Учқун тегса бирдан чўчиб тушади.

Дастурхонга ўтиришди кампирлар,
Кигиз босиб, ўз ишини тугатиб.
Радиодан концерт тинглар йилқичи,
Папиросни роҳат қилиб, тутатиб.

Ўз хизматини ўтаб бобо қуёш ҳам,
Тоғ ортига эринмасдан оғади.
Уч-тўрт жувон кув пишмоқда эринмай,
Икки келин бияларни соғади.

Мунча ҳам дилга яқин, оҳанграбо,
Яйловимнинг йилқиси, оҳулари.
Булут тешган тик қарағай соллапар,
Дардга даво чашмалари, сувлари.

Бир кечалик меҳмон бўлиб ўтовда,
Роҳат қилдим. Менга қолса жилмагум.
Яйлов сулув, қўйнидаги қиз сулув,
Қай бирини севшимни билмадим.

ЗЕРИКМАЙМАН

Қанча-қанча ботирларнинг ишлари,
Сингиб кетган тоғларимнинг тошига.
Юлдуз кунган чўққилари сервиқор,
Бери кел деб чорлар мени қошига.
Бобомдайин бош кийимни туширмай,
Оппоқ қордан қалпоқ кийган бошига.

Минг афсуски, аждодимнинг расми йўқ,
Тоғни кўриб хотирасин эсладик.
Ота-бобом меҳри ерга қоришиқ,
Қўй боқади шу яйловда эс таниб,
Тоққа боқсам мен уларни кўргандай,
Шу қоялар ўлмас-ўчмас эсдалик.

Фақат попу, сув тегмайди меъдага,
Ана шундай — Олатогим, Арашан.
Чўнг бобомдай салобатли, покдомон,
Бахтиёрман бир корига ярасам.
Тоғлар меннинг адоқ бўлмас эпосим,
Зерикмайман ҳар кун юз бор қарасам.

УЗ ЭЛИНГГА ЁҚ

Ёмон шеър ҳам зўр таржима қилинса,
Жаранглайди, маромига етади.
Буни билмай баъзи шоир ҳовлиқиб,
Упқасини босолмасдан кетади.

Кўп тилларда босилса ҳам ашъорим,
Қаламқашлар қаторида санама.
Оқ қалпоқлик қирғизимга ёқмасам,
Унда мени шоир дея тан олма.

Халқ баҳоси, ҳақ баҳодир оғайни,
Ёмон шеърини китобхонлар соз демас.
Уз элида элга ёмон кўриниб,
Узга тилда мақталганлар оз эмас.

РАШК БАЛОСИ

Янгибой доғи кетган машхур чўпон,
Овулига йўлим тушиб турар доим.
Меҳмон келса хурматини бажо айлаб,
Хотини хизмат қилар, хўп мулойим.

Янгибойнинг биргина одати бор,
Рашк дегани илашган йигит чоғдан.
Хотинини қизғанар биров келса,
Уйи томон қарайди Олатоғдан.

Агарда эркак киши қўққис келиб,
Чой ичиб чиқмай қолса бўз ўтовдан.
Гулноримга бир бало бўлдим деб,
Эринмасдан тушиб келади тоғдан.

Гулнор эса уй юмуши билан банд,
Эртаю кеч чорва молини ўйлайди.
Меҳмонларга бешбармоқни ҳозирлаб,
Янгибойдай севган ёрини ўйлайди.

Шу тариқа хотинига ишонмай,
Кимки келса улардан рашк этибди,
Бўз ўтовга тоғдан қараб ётганда,
Уч қуйини бури тишлаб кетибди...

БУЛБУЛ ВА ШОИР

Булбул зоти биласизми, гулларга,
Сўйлаб ўтар, куйлаб ўтар, ишқ розин.
Ўзи эса синчалакдек кўримсиз,
Лекин дўстлар, маст қилади овози.

Қолишмайди шоирларнинг шеъри ҳам,
Ҳар қатори ижодининг нақшидир.
Ўзи оддий ва хаёлкаш бир киши
Маслаҳатим, кўрмаганинг яхшидир.

Шу борада баҳс кетса, гоҳида,
Шоирларни булбул дейди кўплари.
Булбул бўлса, нима учун уларнинг,
Бирини яхши, бирини ёмон шеърлари.

Ҳар ким айтар ўқиганин, билганин,
Бу таққосга сира рози бўлмадим.
Халтурачим шоирлар-ку бор, аммо,
Халтурачи булбулларни кўрмадим.

ГҮЗАЛИМ

Аравоннинг пахтазорин,
Оралаган, гўзалим.
Бўз йиғитнинг юрагини,
Яралаган, гўзалим.

Ҳалол ишлаб, тер тўкиб,
Донг таратган, гўзалим.
Кузга келиб «оқ олтин» дан,
Тоғ яратган, гўзалим.

Олтмиш миңг сўм қалини.
Олгани йўқ, гўзалим.
Алдов гапга асло қулоқ —
Солгани йўқ, гўзалим.

Москвага, кўрғазмага
Бориб келдинг, гўзалим,
Орден тақиб, бамисоли
Ёниб келдинг, гўзалим.

Баҳонада кўп жойни,
Кўрмак бўлдинг, гўзалим.
Аравонлик қизларга,
Уриак бўлдинг, гўзалим.

ТОЛАС СУВИ

Тошдан-тошга урилиб,
Ўбдон тиниб, пишган сув.
Жанг-жадалда ҳовучлаб,
Қоплон Манас ичган сув.

Ул париваш Ҳоникей,
Бетин ювган бу сувда.
Ойчурек ва Семетей,
Қулоч отган осуда.

Қанча довлар ошиб,
Ўтар дала, туздан сув.
Бола пайти Чўлпонбой,
Балиқдайин сузган сув.

Асрларга эмакдош,
Иўловчидай шошган сув,
Жамбул шаҳрин қолдириб,
Чимкент сарн ошган сув.

ҚАЙГА ОҚАР?

Булоқнинг суви сойга оқар,
Пулдорнинг пули бойга оқар.
Тез-тез қолгум ўйлашиб,
Замон асли қайга оқар?

Лочини учар ем излаб,
Гўдак йиғлар эмиз деб.
Мўлтирар бева-бечора,
Борингни бер, бўлиш деб.

Бўктарни учар ем излаб,
Болакай йиғлар эмиз деб.
Бармоғин тишлаб ўтирар,
Насибангдан егиз деб.

Улмаган жоннинг иши кўп,
Уз қорини боққан киши кўп.
Бойлиги тошган ундан кўп,
Чайнай деса тиши йўқ.

Карвон ўтар бузилмай,
Қош-қовоғи сузилмай.
Яшаш учун келганмиз.
Давр сурайлик қисинмай.

Ушлай десагг сопи йўқ,
Бир-бирнга нафи йўқ.
Кўпдир бева-бечора,
Бойнинг бойдай гапи йўқ.

Қўлида борлар минг қилар,
Ўз қавмига иштилар.
Оч юриб тўқман деган бор,
Борини йўққа энчилар.

Чумчуқ тўяр чўқилаб,
Бедовлар ўтар тўпираб.
Етакчи бизга боқмас деб,
Дангаса койиб ўтирар.

Парранда тўяр чўқилаб
Тумшугин ерга нўқилаб.
Ақаев бизни боқсин деб,
Ялқов кутиб ўтирар.

Бошлиқдан бошлиқ зўр чиқар,
Камхарждан асли ғўр чиқар.
Унганар дўстлар замона,
Инсофли бўлсанг, мўл чиқар.

АБАДИЯ СИР

Бу оламнинг туби йўқ,
Яшамоққа бир келгум,
Эртаю-кеч ташвишда,
Эплап-сеплаб кун кўргум.

Бу фалакнинг чеки йўқ,
Ошиғи йўқ, ками йўқ.
Иш билан эл саросар,
Кажрафторнинг гами йўқ.

Борганларнинг изи йўқ,
Қайтиб келган киши йўқ.
Отам кетган тарафдан,
Йўқловчи йўқ, иши йўқ.

Худди кафтдай бу дунё,
Оқиб турган сув дунё
Хаёлимдан кўп ўтар,
Қиёматдай қув дунё.

Бу дунё асли ёлғондир,
Ута узун, армондир.
Тангрининг амри туфайли,
Бевафо бўлиб қолгандир.

СЎЗ ЎТМАС

Ўтгани ёзган тарих бор,
Кўнгли ғамдан дорир бор.
Қаттол ажал бор экан,
Ем бўлгувчи ғариб бор.

Ҳаётни тақдир варақлар,
Турмуш сувдай шар оқмас.
Меҳнатнинг орти роҳатдир,
Пешонанг ундан ярақлар.

Умрни муддат ҳисоблар,
Ажабо баъзан тез ўтмас.
Вақт ҳақида ким ўйлар?
Фақат шунга сўз ўтмас.

СИРИМ БОР

Қалбимда ёнган чўғим бор,
Гоҳо бору, йўғим бор.
Армоқли қолган кунимда,
Отилмай қолган ўқим бор.

Қулкардай ёнган шамим бор,
Умид-ла эккан боғим бор.
Юрагимни ҳапиртириб,
Олов бўлган чоғим бор.

Менга ҳамроҳ дилим бор,
Аллоҳ берган куним бор.
Оппоқ тонгни зор кутиб,
Очилмай турган гулим бор.

Бу оламда кимим бор.
Дил қатида сирим бор.
Давру-даврон баҳолар,
Ёзган машқим — шеърим бор.

КИТОБХОНА

Толай десанг, дил дардимнинг излариц,
Инглаб ёзган шеърларимдан излагин
Мисралари агарда ром этмаса,
Қўшиқ дема, жайдари сўз тизмасин.

Уқмоқ бўлсанг юрагимнинг соф тапин,
Ухламайин ёзганимдан излагин.
Ишқ ва меҳр қўшилмаса жонимга,
Шеър демагин, фақат сўзлар тизмасин.

Тушмасанг ҳам хаёлимнинг кўлига,
Тунаб ўтгин ўшал кўлнинг бўйида.
Ором олгин, дўстим, имкон борича,
Машраб бўлдим мен илҳомнинг кўйида.

Лов-лов ёнса, ушалгуси тилагим,
Уша тилак имоним деб биламан.
Армон борми, ўргилайин китобхон,
Оқ қоғозни сутдай тавоф қиламан.

ҚАЙҒУ

Қайғу тушди изимга,
Уйимни тарк этар он.
Пешонамга муҳр бос,
Лабларинг-ла, онажон.

Истагим бор, бир умр
Қучоғингда қолгудек.
Аммо орзу бир жаҳон
Олис йўлга солгудек.

Сафар сари, йўл сари
Унгарилган ковушим.
Қаратади қизларни
Дағал тортган товушим.

Олисларнинг шамоли
Урилади юзимга.
Олдинда қувонч имлар,
Қайғу тушган изимга.

* * *

Ҳовлинг девори баланд,
Ундан баланд димоғинг.
Не ҳам дердим, эй гўзал,
Айни бўй етган чоғинг.

Дарвозанг қўш тамбали,
Оғаларинг жангари
Ошиқлар юрак ютиб
Боролмайди сен сари.

Ҳовлинг олди торкўча.
Тор кўчанинг толи бор.
Бу кўчадан ўтганинг
Кулгу бўлар ҳоли бор.

Гарчи тилинг ҳар сафар
«Йўқ» сўзини айтади.
Совчиларим барибир
Оқинг олиб қайтади.

СЕВГИ

Севгининг кўзи кўр, дейдилар,
Тўғри йўл тегмаган тангридан.
Ибтидодан интиҳо қадар
Бошланар ҳар сафар янгидан.

Ким уни малҳам деб атайти.
Ким унга бало деб қўймиш ном.
Бировлар туну кун мақтайди,
Кимгадир — озолик, кимга — дом.

Ҳар қалай, у доим музаффар,
Майсадек ёролган тошларни
Азалдан меросий оловни
Бағрига жойлайди ёшларни.

ЧОРЛАШ

Кумуш жомда узатдинг оғу,
Кўзни юмиб, уни ичибман.
Севгинг менга мисли маёғу,
Уни деб бор-буддан кечибман.

Бир нафасда ичга ютганим
Оғу экан болга қоришган.
Васлинг истаб тунни кутганим
Сенинг ҳуснинг билан ёришган.

Сирли эдинг сирсиз дунёда,
Кунларимга маъно бахш этдинг.
Бир боқишда, битта қиёда
Юрагимга севги нақш этдинг.

Дардни берган дармонга ҳам тая,
Келгил, шифо топай жомингдан.
Номинг билан бошланади тонг,
Шоим тугар яна номингдан.

АГАР

Агар менинг бахт қушим бўлса,
Тонглари бергувчи толедан хабар.
У билан кун сари омадим кулса
Менга бетламаса бирор хавф-хатар,
Мен учун ягона бахт қуши — сенсан.

Шомларимни ёритган юлдуз,
Менинг тонгим тун сўнгидаги,
Сира ёлғиз қолдирмовчи дўст,
Сен ширин туш кўз ўнгидаги.
Бу оламда йўғу-боримсан
Икки дунё содиқ ёримсан.

БИР БОР КҮРИБ

Зулфнинг занжирига қилдинг банд мени.
Асирлик чекимга тушди ногаҳон.
Шафқат тарк этганимни бутунлай сени,
Кўзимга тийрадир энди бор жаҳон.

Юрар йўлларимда чоҳ ортидан чоҳ.
Ўзин йўлга урмас энди саманим.
Ҳолимдан бўлмадинг бир лаҳза огоҳ,
Оташда — юрагим, қийноқда — таним.

Тилимга сўз келмас, кўзимга — уйқу.
Жудоман сокинлик ила роҳатдан.
Сен билан рўбарў келган кунданоқ,
Нақд қайғу аълодай нася бахтдан.

Аmmo бу ҳам кўпдек кўриндими, оҳ,
Ўзингни, изингни топмай муштоқман.
Тушдай ўтиб кетдинг ўнгимдан, эй моҳ,
Ҳатто қайғунгдан ҳам айрилиб тоқман.

ҚИЗГИНА

Дам куласан қиқирлаб,
Дам йиғлайсан пиқирлаб.
Арпангни хом ўргандай
Куюнасан пичирлаб.

Турмуш бу — оқ-қора йўл,
Сенинг макринг бунча мўл.
Танҳо гулман, демагин,
Атрофга боқ, ғунча мўл.

Шудир шеъримнинг байти:
Ҳар ишнинг бор ўз пайти.
Усма қўйдинг, қуримай,
Ешлик ортига қайтди.

Қара сочим оқиға,
Ҳеч ким қолмас боқийга.
Умр бўйи қўл чўзиб,
Етмадим кўк тоқига.

СЕН БИЛАН

Айро тушдик иккимиз,
Орамиздан қил ўтди.
Кунлар орти келди ой,
Ой ортидан йил ўтди.

Узимиз тугул энди
Учрашмайди соямиз.
Илгари бут, энди-чи,
Чақмоқ бўлган қоямиз.

Ешлик ҳам ўтиб кетди.
Умр оқар сув экан.
Бахтинг — отлиқ, сен — яйов,
Орқасидан қув экан.

Соғинч йўлга кўзимни
Қаратгани қаратган.
Айирмасини экан ҳеч
Севганингдан яратган.

МУЪЖИЗА

Кутсанг ҳам, чорласанг ҳам
Севги ўзи келмайди.
Унинг юрар йўлини
Ахир ҳеч ким билмайди.

У келади дафъатан
Шифоси йўқ дардмикин?
Ишқли билар, ишқсизга
Тушунтириш шартмикин?

Минг кўчани кездирар,
Сезмаганинг сездирар.
Кўздан — уйқу, дилингдан
Оромларни бездирар.

Муъжиза у ҳар дилга
Билагинга куч бўлар.
Усиз ўтган умрнинг
Моҳияти пуч бўлар.

ТУЛПОРЛАРИМ

Шеър ёзганда ёрилгудек
Завқдан юрак девори
Илҳом менинг учқур отим,
Ўзим учқур суворий.

Олд-ортимга қарамасдан
Қамчилайман, тулпорим маст.
Унгирларда менга не бор?
Чўққиларга қилганман қасд.

Сатрлардан сатрларга
Ўтган сари қоним жўшар.
Ҳар битта шеър бойлигимга
Битта янги тулпор қўшар.

ҚИЗИМГА

Толемда сен ягона қизимсан,
Бу дунёда қоладиган изимсан.
Кулсанг ирмоқ жўр бўлади кулгингга,
Кифти тўла сочлари қирқ тизимсан.

Навниҳолсан умр отли боғимда,
Эрка кийик ўзинг қорли тоғимда.
Хуш дамларим сен кифтимга қўнган қуш,
Тасаллисан таскин топмас чоғимда.

Қўндирмасман сенга зарра гард, губор,
Бўл, илойим, бу дунёда мангу, бор.
Бахтсиз бўлиш кимса учун кўп осон,
Сен борсанки, отанг доим бахтиёр.

ИҚРОРНИ ТИНГЛАБ

Шу кунгача чорасиз эдинг,
Юрагим-эй, товушсиз тулпор.
Мана бугун тушовни уздинг,
Ёринг бўлгач ишқига иқрор.

Севинчингга мен бегонадек,
Кузатаман четдан, сас ютиб.
Қулф уряпсан майсадек дуркун,
Ётган каби қуёшни кутиб.

Балки ёлгон иқрор чиқар у,
Тил учуда бир нав айтилган.
Юрак учун шу ҳам бир орзу,
Ҳар лаҳзасни сасдат билган.

ҚАЙҒУРМА:

Қайғурма, азизим! Уттуси
Бу кунлар ўтмишни қоралаб.
Яшадик шу кунга етгунча
Эҳ, қанча аламлар оралаб.

Қувончнинг умри кўп қисқадир,
Йилт этган чақмоқдир қиёси.
Ва лекин шу лаҳза умрида
Зулматни парчалар зиёси.

Қайғурма, мени ҳам қилма эш
Бу маҳзун дамларга, дилдора.
Ёшликдек қайтмовчи дамларда
Ғамлардан бўлмасин дил пора.

Қўлингни қўлимга ташлагин.
Кифтимга қўй аста бошингни.
Кипригим аритсин юзингдан
Сирғалган бир томчи ёшингни.

ЛАҲЗАЛИК БАХТ

Утиб борар қизлар галаси,
Нигоҳларни тортиб ўзига
Эсга тушиб ёшлик палласи
Ҳаёт азиз чоллар кўзига.

Чақирсанг-да, қайрилмас бири,
Утиб кетар шитоб бу карвон.
Шундадир лаҳзалик бахт сирин,
Изида бир умрлик армон.

ЯККА ҚАЙИН

Елғиз эдим. Йўл узоқ.
Аёз авжга минарди.
Гўё бу дам табиат
Саботимни синарди.

Йўл четида оққайин
Турарди якка-ёлғиз.
Гўё мендек чарчаган,
Жойида қотган ҳолсиз.

У баҳор сари йўлда.
Мен ёримга интилган.
Иккимиз — бир, кифтига
Сафар халтасин илган.

СЕВГИ НИМА?

Нима асли муҳаббат?
Ой нури, қуш сайроғи.
Елда енгил ўйнаган
Ёр сочининг байроғи.

Асирман, бандиман
Қарори йўқ қилчалик.
Ёрим йўқ ҳар дақиқа
Туюлади йилчалик.

Ошиқ учун висол — туш.
Мен-чи, уйқуга ётман.
Дунёда бевафолар
Учирар тошинга ботмон.

Аммо, сенинг кўзларинг
Макру-риёдан холи.
Уммон каби туби йўқ.
Садоқатнинг тимсоли.

Мени севгинг сўқмоғи
Бошлаб борғуси қаён?
Қорачиқларинг сири
Фақат Аллоҳга аён.

Умримнинг ардоғи ишқ.
Усиа ҳаёт пуч ёнғоқ.
Севгининг шиори шу:
Ёнмоқ, ёнмоқ ва ёнмоқ.

СИНФДОШ ҚИЗГА

Кунлар ўтар меҳмон каби,
Омонатга ўхшар улар.
Ўз улушин олмоқ учун
Нурлар сочар, ўйнар, кулар

Ҳар ўтган кун қанотида
Ёшлигимиз зарраси бор.
Фақат сенда ўша ёшлик,
Гўё йиллар қилмабди кор.

Боқий ёшлик сири қайда?
Укинч бордек сўроғингда.
Юлдуз тўла ўтган тунлар
Қораси бор қароғингда.

СЕНСИЗ

Жамолингни кўриб, ҳайрон
Бўлиб қолсам, ажабланма.
Тоҳир шу ҳол, Мажнун шу ҳол
Ўтган бўлса, айт-чи, ман на?!

Ишқ — абадий! Ошиқлар-чи
Келиб-кетар кярвон каби.
Абадлик ишқ азобидан
Дил ўтли, чанқоқ лаби.

Ёлғиз эдим узоқ дамлар,
Йўқламасди қувонч, ғамлар.
Менга эди ёт севгидан
Дили ўтли, кўзи намлар.

Энди эса ўзим банди.
Кўзим лолу, дилим беҳол.
Умидимни сенга тикдим,
Бахш айлагин менга висол.

СЕН КУЙЛАСАНГ

Сен куйласанг маҳлиёман,
Жон тасаддуқ, овозингга.
Қўлим кўксимдадир доим,
Эгиламан тавозега.

Ут тушгандай юрагимга,
Эриб, эриб сел бўламан.
Самовий ҳис, туйғуларга
Дўст бўламан, эл бўламан.

Қуёш тўхтар кўкда гўё,
Булбуллар ҳам дам олади.
Ҳар қандайин тошюрак ҳам
Мижжасига нам олади.

Фақат куйла, тўхтамагин,
Умрбоқий бўлсин қўшиқ.
Юракларда завқ шароби
Кеча-кундуз турсин жўшиб.

РАФИҚАМГА

Умр деган узун йўлни
Бирга ўтиб бормоқдамиз.
Олдимизда ҳали йўл мўл,
Ортимизда ортмоқда из.

Аҳил, иноқ қўшни тортиб,
Неки топсак ўртамизда
Худо берган беш кунликда
Гоҳ сокин, гоҳ йўртамизда.

Ёшлик бизни тарк этди деб,
Қайғурма кўл, кўнгилдир ёш.
Иккимизга битта дунё,
Иккимизга битта қуёш.

Иккимизга битта тақдир,
Бир ёстиқдек бошимизда.
Севги қолар бизга содиқ,
Юзга кирган ёшимизда.

АЧИНИШ

Сепи севиб, ҳам севилиб дунёда.
Топган бахтим ўзинг ахир, ягонам.
Нега энди бошинг хаму, кўзинг — нам,
Нега энди қувонч, сенга бегона?

Куни билан ёмғир ёрса ёғибди,
Нега бундан сенга тундлик ёпишди,
Кеч ҳам тушди, булутлар ҳам қолмади
Тўлин ойдан оқшом сутдек ёришди.

Табиатга куз ташрифи оддий ҳол,
Дялинг бундан ўкинмоғи равоми?
Қор остидан бўй кўрсатган гул яисол,
Севгидадир умримизнинг давоми.

ЙИГИРУВЧИГА

Умр каби узун иплар
Қўлинг билан йигирилган
Ҳаётингдан алам оти
Қайтмас қилиб чегирилган.

Фариштага монанд ҳунар,
Дилни дилга боғлагудек,
Сенга дея деҳқон бобом.
Хирмонларни тоғлагудек.

Сен йигирган ипларингдек
Узоқ бўлсин умр йўлинг.
Орзуларинг билмасин чек,
Дард кўрмасин сира қўлинг.

ГУЛ ВА КҮНГИЛ

Гулжонга

Гулжон, яъни жон гулисан,
Кўнгил учун очилган,
Шоир тилим тўхтамасдан
Мадҳинг қилгани қилган.

Гул — ҳаётнинг кўз қувончи.
Жондек бизга арзанда.
Гул қуёшнинг ва заминнинг
Энг ардоқли фарзанди.

Аслида гап номда эмас,
Тақдир ила толеда
Мен умримни ҳис этмасман
Гулдан холи ҳолида.

ТОҒ ҚҰРКИ

Тоғ кўркига тараф йўқ,
Чўққилари ийнадек.
Қори билан дол этар,
Бамисоли сийпадек.

Шаршараси шифоли,
Қиялари арчазор.
Олислардан кўз солиб
Яшар унга барча зор.

Яйловида йилқини
Кутар жаннат висоли.
Ер ва осмон учрашар
Тоҳир-Зухра мисоли.

РАД ЭТИЛГАН СЕВГИ

Сендан қолди дилда доғ,
Сен ўнги йўқ туш бўлдинг.
Мени қўйвормас тузоқ,
Сен-чи, эркин қуш бўлдинг.

Изингни излаб ўтгум,
Васлингни кўзлаб ўтгум.
Севгисига етолмай
Ўтганлар юзлаб, ўтгум.

Сенсиз ўтман тутунсиз.
Учоқдайин ўтинсиз.
Бахт дегани балиқдек
Бўлди бизга тутумсиз.

Севганига етганлар,
Ва беармон кетганлар.
Бизга сира ўхшамас
Ўланларни битганлар.

А Ё Л

Аёлларни момо табнат
Ҳаёт кўрки дея яратган.
Зилол сувлар кўзгуси бўлиб,
Осмонлардан ойни қаратган.

Моҳичеҳра, мунис аёллар
Пари монанд турмуш зийнати
Улардадир доим хаёллар
Кўзим усти доим миннати.

Онамиз у, ёр ҳамда сингил,
Учоғимиз қўрига посбон.
Ҳеч бўлмаган юклари енгил,
Биз ёр бўлсак, улардир — Осмон.

Ҳаёт асли аёлга боғлиқ,
Уйғоқ бўлсин ёки хобида.
Қуёш бўлар дунёда танҳо
Аёлга мос мангу обида.

СЕН ТАНҲО

Сенга етмоқ учун турли
Иўллар босдим, ошдим довон.
Хаёл сурдим нурли-нурли,
Туйғуларим карвон-карвон.

Сен бир ўзинг эгалладинг
Юрагимнинг бую-энин.
Юзлаб оққуш бўйинларни
Бир карашма билан енгдинг.

Ўзинг танҳо маликасан,
Кўнглимнинг оқ саройида.
Бир сўзингга тенглашолмас
Минг қонуну минг қонда.

Рақиба йўқ сенга бирор
Пойингдадир мудом жойим.
Сен мен учун бир умрга
Кундуз — қуёш, тунда — ойим.

* * *

Барча гуллардан аъло
Мен суйган гул, чамамда.
Ундан гўзалроғи йўқ
Бу дунёи чаманда.

Ороланар кун сари.
Хазон билмас япроғи.
У кўзимни қувнатар
Алам даф қилган чоғи.

Тупроқ ва сув балоси,
Гўё кесакдан учқун
Даҳри дундан розиман
Унга дуч қилган учун.

МУНДАРИЖА

Турсунбой Адашбоев таржималари

Шоирнинг шеърят боғи	3
Тасвир	5
Яратганга илтижо	6
Худо берса	7
Сув ва имон	8
Бир шайтон	9
Оқиб турган сув дунё	10
Кўнгилларни ранжитмай	11
Дўстларим	12
Норин дарё, Сирдарё	13
Тошкентим	14
Чироқ бўлиб	15
Уш	16
Жалолобод	17
Эр йигитга	18
Рафиқамга	19
Шукрона	20
От солишмай	21
Ўхшайди	22
Эрка бўлсам	23
Орият	24
Ажрашмоқлик	25
Аҳиллик	26
Қишлоғим	27
Кўпчилик	28
Яйловда	29
Яхши дамлар	30
Уй ташвиши	31
Гувоҳ	32
Меҳмондўст оғайнимга	33
Тўқтагулни хотирлаб	34
Тунгонилар	35
Отбоши	36
Яҳудийлар ҳақида	37
Қизларга насиҳатим	38
Тил бобида	39

Таваккал	40
Одам ёши	41
Истагим	42
Не гўзал	43
Улай берса	44
Оқин деган ким ўзи	45
Қўбизчи С. Тўхтаоҳуновага	46
Қўл бўйида	47
Асиллар	48
Савол-жавоб	50
Азизим	51
Олтиндан қиммат	52
Ойга менгзама	53
Ўзинг	54
Суратинг	55
Аттанг, бизнинг болалик	56
Тоғ оқшоми	57
Аслида	58
Оғир юк	59
Ўзга дунё керакмас	60
Йўқ дема	61
Гул	62
Барака	63
Қайда экан	64
Бир кўрганда	65
Ўзим ҳақимда	66
Ошигим бўл	67
Уртани тоғлар тўсмаса	68
Бедовларнинг кўзида қуёш қалқар	69
Мен хаёлан	70
Аррумоқ	71
Яшил сурат	72
Ҳаёт	73
Армон	74
Икки ёрти	75
Ушал сўзинг	76
Ким билсин	77
Биринчи	78
Қарқира	79
Тоғнинг эрка шамоли	80
Қирғизлар	81
Ёшлари бор	82
Оққушнинг	83
Гўзаллар	84
Хулоса	85

Усмон Темур таржималари

Ҳаёт	86
Бошдан ўтганлар	87
Маслаҳат	89
Асаддаги Иссиққўл	90
Туйқусдан	92
Оқбура	93
Илтимос	95
Тут	96
Баҳор	97
Соч ҳақида шеър	99
Қиш бўсағасида	100
Гўзаллар	101
Хазон	102
Мен бугун	104
Яралса	105
Саёҳат	106
Кўчада	107
Ёз ёмғири	108
Бу юракни	109
Салом	110
Булут	111

Турсунбой Адашбоев таржималари

Излайман	112
Урганайлик	113
Замонам	114
Баъзи шоирларга	115
Боридан йўғи яхши	116
Ёшлик	117
Баланд тепа	118
Дунёпараст	119
Оғримасин дилимиз	120
Дилбарим	121
Асрим	122
Она қишлоқ	123
Йилқичининг уйида	124
Зерикмайман	125
Ўз элингга ёқ	126
Рашк балоси	127
Булбул ва шоир	128
Гўзалим	129

Толас суви	130
Қайга оқар?	131
Абадий сир	133
Сўз ўтмас	134
Сирим бор	135
Китобхонга	136

Оллоёр таржималари

Қайғу	137
Ховлинг	138
Севги	139
Чорлаш	140
Агар	141
Бир бор кўриб	142
Қизгина	143
Сен билан	144
Мўъжиза	145
Тулпорларим	146
Кизимга	147
Иқрорни тинглаб	148
Қайғурма	149
Лаҳзалик бахт	150
Якка қайин	150
Севги нима?	151
Синфдош қизга	152
Сенсиз	153
Сен куйласанг	154
Рафиқамга	155
Ачиниш	156
Йигирувчига	157
Гул ва кўнгил	158
Тор кўрки	159
Рад этилган севги	160
Аёл	161
Сен танҳо	162
Барча гуллардан	163

Ғафур Ғулом номидаги Адабиёт ва санъат нашриёти

Адабий-бадиий нашр

НОДИРБЕК АЛИМБЕКОВ

БИР КАМ ДУНЕ

Ш е ъ р л а р

Муҳаррир *Т. Адашбоев*

Риссем *Э. Абдурасулов*

Расмлар муҳаррири *М. Карпузас*

Техн. муҳаррир *Т. Смирнова*

Мусаҳҳиҳ *Ш. Собирова*

ИБ № 5637

Босмахонага 09.07.98 да берилди. Босишга 09.09.98 да рухсат этилди. Бичими 70x90^{1/2}. 2-нав босмахона қоғози. Адабий гарнитура. Юқори босма 6,14 шартли босма тобоқ, 4,2 яшир босма тобоғи. Жами 3000 нусла, 1003 рақамли буюртма. Баҳоси шартнома асосида. 3—98 рақамли шартисма.

Ўзбекистон Республикаси Давлат матбуот қўмитасининг Ғафур Ғулом номидаги Адабиёт ва санъат нашриёти, 700129, Тошкент, Навоий кўчаси, 30.

Ўзбекистон Республикаси Давлат матбуот қўмитасининг 1-босмахонасида босилди. 700002. Тошкент, Сағбон, 1-берк кўча, 2-уй.